

NÉPÜNK

ÁRSZAKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:

ORADEA
Strada Iosif Vulcan No. 4.
Telephon: 440

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR

Feladós szerkesztő
LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 260 Lei,
Külföldön: 4-2 Dollár, Kc. 120-80,
P. 25-15, S. 30-20, Dinár 200-150.

5694

365 nap mulott el és az elmúlt évnél minden napja zsidók könnyével áztatott volt. Visszalért a legsötétebb középkor és ezernyi zsidó testvérünk vére kiált az Ég felé. Tizenhat millió zsidó, kezét földelvé küldt fohászát az Örökkévaló felé és kérte kiad szemekkel: meddig még, óh Uram? Meddig hagyod ennyire szenvedni népedet? Tudjuk, hogy sorsunk meghatározta, hogy szenvedésekre kiválasztott nép legyünk, de nem e feltételek mellett az örömpohár? Azt hittük az orosz pogromok és az ukrainai vérdöngy után, hogy a zsidóság történelmében nem lesz többé ennyire véres fejezet. És minden reményünk sirját ásta meg, az elmúlt esztendő. A zsidó történelem évezredek között kevés volt az az esztendő, amely a relatív békeséget adta volna meg, ennek a sokat szenvedett és sokat próbált fajnak. De ha van a szenvedéseknek fokozása, akkor a maximumot a most lezárult év hozta meg. Az egyptomi zsidóság nagy és együttes szenvedése óta, soha nem fordult elő a történelem folyamán: hogy egyszerre 600.000 zsidó járja a szenvedések útját. A német zsidóság tragédiája előtt irítozattal és borzalommal áll a megilletődött világ zsidósága. Mert ma már mindenki tudja, hogy ez a pestis nem áll meg a horogkeresztes országhatárt jelző kőnél. Mint a rogalny hőmpölyög tova, s nem tudjuk, hogy hol áll meg és micsoda pusztítást végezhet még a világ zsidósága körében. Középeurópa zsidósága érzi, hogy a fájdalmak és szenvedések lávafolyama még nem szűrdült meg. Nem tudjuk mit hoz a holnap! Talán jobb, ha nem is huzzuk meg az évek közötti határvonalat most, mert hiszen, az elrult esztendő mérlege, olyannyira tragikus, hogy ebből jóra következtetni, nagyon nehéz és hátrául feladat.

A nagy német szerencsétlenséggel szemben viszont állíthatjuk, hogy sok sok állama a világnak biztatóan kezel a szerencsétlen üldözött zsidóság sorsát. A lengyelországi zsidóság körében, ha nagy is a gazdasági nyomorúság, mégis nyugalom van. Ugyanez a helyzet az összes nyugati államokban. Az Egyesült Államok nagy gazdasági derout-jában sem, feledkeznek meg kifejezni a zsidóság iránti bizalmát és mindenkor szót emel a zsidóság érdekében. Csehszlovákia, ugymondhotni ódzist jelent a nagy gyűlölet-tengerben. Masaryk elnök, mint a régi demokrácia ősz bajnoka ad helyet a zsidóság korszakos gyűlekezetiének. Jugoszlávia megnyitja határait menekülő testvéreinknek. Magyarországon is nyugalom van. Románia ellen sem merülhet fel komolyabb panasz mostanig, ha fájdalommal tölti is el itteni zsidóságunkat, hogy látja a hivatalos körök szimpatizálását, a zsidóság elleni harc bajnokaival.

De kell is, életünkhöz okvellenül szükséges, hogy ebben a mostani sivár és kietlen szivtelen embersivatagban néhol egy-egy ódzis legyen, ahol egy-egy pillanatra megpihenhet a zsidó test és zsidó lélek. És örvendetes az, hogy a kollektív üldözés

összeforrasztotta a zsidóság millióit. Olyanok érték észre és ébredtek zsidóságunknak márt romságot jelentő tudatára, akik hittek még a szeretetben, abban a sokat kompromittált „emberszeretiben”, amelyet az elmúlt évben oly sokszor, oly sokan és oly nagy mértékben szegyenítettek meg. A világ zsidóságának lelkiismeretét feháztá az elmúlt esztendő megpróbáltatása és ma a nagy fájdalmak, soha nem remélt mértékben kövcselják össze a 16 milliónyi zsidóságot. Reményt ébreszthet bennünk Erec Jiszrael gyors mértékben való építése és ha ennek indító oka a zsidóság menekülése a kulturországokból, mégis amit egyszer felépítettek ott, az hirtelen fogja örök időnkig a zsidó réplet és a zsidó jövő egyetlen igaz lehetőségét.

Nem lehet és nem szabad mérleget

Lángcsóvák gyulnak a romániai zsidóság fölött.

Erőteljesen szervezkedik a jobboldali antiszemita front

Bukarest. — Kinos szenzáció erejével hatott a romániai zsidóságra az a hír, hogy Goga Octavian Berlinbe utazott és ott beható tanácskozásokat folytat Rosenberg propaganda miniszterrel és a nemzetiszocialista párt vezető minisztereivel is. Mint hogy Goga jelenleg nem tagja a kormánynak, így minden bizonnyal egyéni kezdeményezésből tárgyalt a nemzetiszocialista vezérkarral és így egészen világosak lehetnek céljai is. Nem államérdek, vagy gazdasági tárgyalások vezették Gogát Berlinbe, hanem kizárólag pártszempontok és épen ezért már nem is kinos, hanem egyenesen katasztrófális az az erőteljes jobbrafordulás, amely az utóbbi időben az összes romániai pártokat jellemzi, beleértve a nemzetiparasztpárti uralkodó pártot is.

Nem célunk, hogy ismertessük Boila Zakariás röpcéduláját, amelyet a hatóságok amugy is elkoboztak, de jellemző szimptoma, hogy amidőn Boila nemzeti-parasztpárti pártkritikát folytat, akkor is elsősorban a zsidóság ellen fordul. És amidőn nagyhangon kijelenti, hogy „nem vagyok antiszemita” ez arra jó, hogy ennek leple alatt véresszájú antiszemita kijelentésekkel harsogja tele a közvéleményt. Természetesen a Vajda kormány továbbra is folytatja a hónapokkal ezelőtt elkezdett antiszemita orientációit, sőt már azok a hullámok is elültek, amelyek számonkérték a kormánytól ezt a váratlan jobbrafordulást, amely különben alapjában sérti Románia alkotmányos törvényeit. Ugy látszik azonban, hogy a törvény csak az állampolgárookra kötelező és annak terheit is nekik kell viselniük, de jogaiba és előnyeibe nem részesülhetnek.

vonnunk. Mert a jó és rossz események tömegében nem tudhatjuk-e percben, hogy merre billen a mérleg nyelve. Most Ros-hasonoh előtt nekünk hinnünk kell és hisszük is, hogy az Örökkévaló kegyes-sége megengedi, hogy a jobb jövőben vett rendíthetetlen hitünkben nem fogunk csalódní. Kell jónni már a megváltásnak. A zsidó szenvedéseknek édig kiáltó sokasága már be kellene teljék egyszer. És miért ne most legyen az örömpohár teljessége?

A tizenhatmillió világszerte elszórt szenvedő zsidóság könnye, jajja segítségért kiált e napokban egyetlen mentségéhez. Fel az Éghez és mi hisszük, szívünk rendíthetetlen bizalmával, hogy most már a következő esztendőben, az 5694-ben, eljön a geulah, mely megváltja népünket, ezt a keménynyokú, de sokat szenvedő népet, a környező népek rabságából és eljön az összzsidóság vigasztaló nagy ünnepe: a Geulah.

Mindez azonban csak lappangó veszély, de maga az eleven tűz, a cuzisták, vasgárdisták és ujabban a szászok nyílt és mérges antiszemita szervezkedése már eddig is számos súlyos órárt szerzett a romániai zsidóságnak. Különösen nagy lendületet adott számukra az ujonnan alakult román nemzetiszocialista párt, amely a napokban tartotta Kisenevben első kongresszusát és mindenekelőtt a „zsidó veszedelem” megoldását sürgette. Csak önmagunkat vakíljuk tehát, ha nem valjuk be máris, hogy ha ilyen ütemben haladnak tovább az események, ha a román pártok, melyek eddig szerettek szabadelvű politikai színben tetszelegni, nem szakítanak a divatos Hitler-politikájukkal, úgy nemcsak a romániai zsidóságra várnak súlyos és nehéz napok, hanem Romániára is. Mert kétségtelen, hogy azok a fegyverek, amelyet külföld zsidósága és az egész világ kulturközvéleménye Németországgal szemben használt, Romániát sokkal súlyosabban fogják érinteni, mert nem jelent olyan súlyt a nemzetközi politika és közgazdaság mérlegén, mint Németország, amely nemcsak része, de irányítója is volt ennek a mérlegnek.

Más oldalról azonban minden olyan kísérlet veszélyes az államrend szempontjából, mely forrongásba hozza az ország lakosságát és mozgósítja őket politikailag. Mert a jelenlegi zilált viszonyaink között elég egy szikra és a lángok olyan helyen csapnak föl, ahol legkevésbé várták volna a hatalom urai. A romániai zsidó tömegek mindenesetre nem fogják készületlenül várni azokat az eseményeket, amelyek életére és egzisztenciájának megsemmisítésére törnek...

Lapunk heti száma 12 oldal

Duschinsky főrabbi szózata a diaszporai zsidósághoz, az országépítés nagyszerű fejlődéséről, melyben támogatást kér Cion tanházainak és talmudtudósainak is.

Duschinsky főrabbi első ténykedése az Erebben.

Egy héber felhívást küldtek be lapunkhoz Jeruzsálemből, amelyben először lép hivatala elfoglalása után a nyilvánosság elé Duschinsky Josef Zwi, az áskenázi hitközség főrabbija.

Röviden a felhívás tartalma az, hogy boldog örömmel látta amikor megérkezett, hogy mennyire virágzanak a Tanházak Jeruzsálemben, hogy mennyi tudós, talmudista, Izrael gyöngyei, istenfélő jámborok éjjel-napot egygétéve tanulnak. A jesivák és Tanházak teli vannak olyanokkal, akik az igazi Utat járják és ezek a Tanházak erős várai és alapjai az egész palesztinai építésnek. Ezek a Galuth országok számára is szállítanak tudósokat és amikor meglátam őket, áldásra nyílt ajkam: „Boldog az az ország, amely ezzel rendelkezik és boldogok azok, akiknek megadatott, hogy hozzájárulhattak ezek alapításához és fenntartásához, a Tóranak eme nagyszerű ébrenlétéhez”.

De ahogy örömmel töltött el ennek látása, épen úgy fájdalommal kell lássam, hogy viszont anyagilag ez a vallásos réteg és intézményei a legnagyobb nyomorral küzdenek. Az egész világ részére kimon-

dom, hogy hála az Éjnek, Palesztina épül azon gyermekek által, akik visszajönnek az Ősök országába és amint hallatszik, egzisztenciát is találnak, az élet minden megnyilvánulásában. Ha fenn is áll ez a jólét azok számára, akik építenek, sajnos, akik tanulnak, nagy nyomorban vannak, mert azok is, akik eddig hozzájárultak a világ minden részéből az itteni kolel intézmények fenntartásához, most úgy hiszik, missziójuk betelt, mert hiszen itt már „jólét” van. Igaz, hogy mindenki megtalálja nyugodt megélhetését, azonban azok számára, akik a Tannal foglalkoznak és annak szentelnek éjjel és napot, azok most is rászorulnak arra, hogy őket a világ zsidósága anyagiakkal támogassa.

Ezért arra kérem azokat, akik eddig is adományoztak a jeruzsálemi Talmud Tóráknak és jesiváknak, ezután se vonják meg támogatásukat, ellenkezőleg, kettőzött erővel adakozzanak, mert hiszen: Ne szűnjön meg buzogni a Tóra örök forrása és az Istenfélelem, mely Cion kapuiból tör elő. Vissza kell adni Életünk Házának becsületét azzal, hogy a Tóra fényét minél magasabbra emeljük.

A Vatikán memoranduma a német zsidóknak polgárjogot követel

London, szept. 18. A „News Chronicle” feltűnő helyen részleteket közöl a Németország és a Vatikán közötti konkordátummal kapcsolatos vatikáni memorandumból. A memorandum, amelyet a vatikáni német követnek a napokban nyújtottak át, felszólítja a német kormányt, hogy a katolikusoktól zsidóknak ugyanazokat a jogokat biztosítsa, mint az árszármazású németeknek. A memorandum foglalkozik a zsidókérdéssel és megjegyzi, hogy azokat a zsidókat, akik nem tértek ki, keresztényi szeretettel kell kezelni.

A zsidókérdésre vonatkozó pontjait a vatikáni memorandumnak hosszú tárgyalások előzték meg. A német kormány kielégítő választát telefonon juttatott el a vatikáni német követnek. A részletekérőket egyébként Pacelli bíboros államtitkár személyesen beszélte meg a svájci Rohrschachban a német kormány megbízottjával.

Londonban rendkívüli jelentőséget tulajdonítanak annak a körülménynek, hogy a vatikáni memorandumnak a kitért zsidókra vonatkozó szakaszát a Hitler-kormány elfogadta, mert ez az árja-paragrafus első áttörését jelenti.

Zsidó tiltakozás az európai kisebbségek kongresszusán a németországi üldözések miatt

Bern, szeptember 18. Szombaton megkezdődött Bernben negyvenkét nemzeti kisebbség delegátusainak jelenlétében a IX. európai kisebbségi kongresszus. Még a kongresszus megnyitása előtt nagy vita fejlődött ki az elnöki tanácsban a németországi zsidók helyzete ügyében. A zsidó delegátusok azt kérték, szögezze le a kongresszus határozati javaslatban, hogy a németországi zsidó kisebbség tagjai, jog és igazság ellenére kirekesztették a német állami életből. Minthogy a tanács elvetette ezt a javaslatot, a zsidó delegátusok nem vettek részt a megnyitó ülésen. — A berni kisebbségi kongresszus ezzel a határozatával kétségtelenül elvesztette erkölcsi súlyát és tekintélyét, mert ha nem vállal szolidaritást az üldözött német zsidósággal, úgy elvi alapot nyújtott arra, hogy a kisebbségi elnyomás és jogfosztás mindenütt szabad prédája nemcsak az uralkodó többségi népeknek, de a kisebbségnek is.

Lichtman Aladár halála

Tragikus hirtelenséggel hunyt el, az erdélyi zsidó gazdasági élet egyik vezéralakja. A kolozsvári Kishitelbank vezérigazgatója és a Joint erdélyi megbízottja volt. Lichtman Aladár széleslátókörű, képzettségű ember volt, aki 36 éves korára dacára, már igen mozgalmassal multtal rendelkezett. Akik ismerték, szerették és becsülték. Hogy mi adta kezébe a gyilkos fegyvert, e percben nem lehet még tudni. Öngyilkossága óriási feltűnést keltett az egész országban, és még a határon túl is, mivel korábban Budapesten élt és működött a bankszakmában. Halála érzékeny veszteség az erdélyi zsidóságra nézve.

Mussolini lapja szerint: A zsidó állam felépítése, a zsidó kérdés egyetlen megoldása

Róma. — A „Popolo d' Italia” Mussolini lapja, vezércikkben foglalkozik a prágai cionista kongresszus határozataival. A cikkirő hangsúlyozza, hogy a palesztinai zsidókérdés egyetlen megoldása. — A németellenes bojkott elejtése — írja a Popolo d' Italia — elősegítheti a németországi zsidók szabad bevándorlását Palesztinába. *A birodalmi kormánynak meg kell engednie, hogy ezen zsidók vagyonuknak legalább egy részét magukkal vigyék.* A zsidókérdés számára csak egy megoldás van: *a zsidó állam Palesztinában.* A prágai határozatok világosan megmondják: *a zsidóság nem felekezett, hanem nép.*

A „Poel Hamizrachi” képviselőjét, Kalmárt, a palesztinai kormányzóság meghívta, hogy a „Poale Hamizrachi” munkásainak helyzetéről tárgyaljanak. Kalmár közölte a kormány képviselőjével, hogy egy a városokban, mint a kolóniákban, keres és szakmunkásokban nagy hiány van. „Givats Chaim” és „Nachal Hachavimban” az ültetvények sokat szenvednek. A kormány képviselője megígérte a közölteket illetékes helyre továbbítani.

Meghalt a világ legnagyobb chaszid-rabbitekéntéye, a „Baal Chofez Chaim”

Varsó. — Szeptember 14 én meghalt a szentéletű rabbi Izrael Meir Hakohén, a „Baal Chofez Chaim” néven ismert nagy-rabbi, aki korunk egyik legkimagaslóbb talmudtekintélye volt. Kilencvenhárom évet élt. Radinban temették el óriási részvét mellett szeptember 17 én.

A Baal Chofez Chaim neve és tekintélye vetekedett a chaszidizmus megalapítójával, Baal Semmel. A nép valósággal rajongott érte és pedig egyszerűségéért, nagy tudásáért és főleg reánkívüli ember-szeretete miatt. Annyira összefonódva érezte magát a néppel, hogy nem választott nagyvárost működése színterének, hanem kicsiny zsidó városkát, Radint. Visszavonultságban élt és semmiféle kitértetést nem fogadott el. Beszokta utazni az országo, előadásokat tartott és abból élt, hogy eladogatta könyvét, amely a zsidó morál egyik legnevezetesebb írói alkotása. A legritább esetben leplezte le magát, inkább mint vándorkönyvkereskedő mutatkozott be, nehogy meghívásoknak és megtiszteltetéseknek legyen kitéve.

Amikor Radinban letelepedett, heringüzletet nyitott, majd kicsi szatóc-boltot. És amikor azt látta, hogy a város minden zsidója nála vásárol és ezzel a többi kereskedők megkárosulnak, feladta üzletét és megint könyvekkel kezdett házalni. Később felszólították Radin zsidói, hogy vállalja a hitközségi rabbinátust, ezt azonban a szent ember elutasította. Hasonlóképpen elhárított minden más hasonló meghívást. Csak a radini zsidók nagy kérelmére vállalkozott arra, hogy mégis a rabbijuk lett, ezt azonban két feltételhez kötölte. Elsősorban ahoz, hogy ne adjanak neki fizetést, azután pedig, hogy minden vallási rendelkezését kötelezően tartásák be. Egy alkalommal valamelyik radini zsidó nem akarta magára nézve elismerni a Chofez Chaim elnöklelte alatt megtartott beszédin ítéletét, mire a cadik visszaküldte a hitközségnek a szerződését. Azóta ott lakott ugyan a városban, de semmiféle rabbinikus funkciót nem teljesített.

Chofez Chaim rajongója volt Palesztinának és több ízben gondolt arra, hogy tartósan le fog ott telepedni. Békés természetéről ismeretes volt és az ő fáradozásainak kell betudni, hogy Ger és Belz rabbijai, akik konfliktusban voltak, pár évvel ezelőtt kibékültek. Évek óta azon dolgozott, hogyan lehet a szovjetországi zsidók vallási életét megmenteni.

Anglia főrabbi a Népszövetség közbelépését követeli a német-zsidók érdekében

Dr Hertz angliai főrabbi a zsidó újév ünnepének küszöbén szózatot fordult a világ zsidóságához, amelyet felszólít arra, hogy végsőkéig menő áldozatkészséggel tegye lehetővé az üldözött német zsidóknak Palesztinában való letelepülését. A világ zsidósága — mondja a szózat — most mindenütt a Népszövetségre tekint és itele várja, hogy segíteni fog a német zsidókon. A zsidók barátai azt remélik, hogy Anglia a Népszövetségnek határozatait nem csupán egy udvarias gesztussal, hanem — miként ez az emberi jogok hagyományos védőjéhez illik — őszintén és teljes erővel fogja támogatni, mert csak így lehet halszázezer német zsidónak rabszolgasorsba való süllyedését megakadályozni.

Gyenge férfiaknak
válaszbélyeg ellenében díjmentesen
küldöm szabadalmazott szencziót
„HEURÉKA”
találmányom ismertetőjét. — Cím:
„PATENT 616” (UJ,
1. sz. postafiók.

HETI GLOSSZÁK

A magyar arisztokrácia zsidó vérrokonsága

Valóságban csak most derülnek ki frapiprozó erővel, hogy hogyan is állunk azzal a fajtisztasággal, midőn az antiszemitizmus előretörésével, megkezdődtek a fajkutatások, illetve konkrét formában annak megállapítása, hogy kinek ereiben csörgedez nemes árja vér, és kit fertőzött meg idők során a zsidó. Ezeket a kutatásokat kezdetben természetesen kizárólag fajnemes árják forszírozták erőteljesen, akiket még véletlenül sem lehetett hünyös objektivitással vádolni. Csak-hogy ez a fegyver is, mint annyi más, nem bizonyult egészen megbízhatónak és a használat során visszafelé sült el. Ugyanis a komoly tudományos szellemek sem tűrheték tovább azt a csúfságot, amelyet ezek a dilletánsok a fajtudomány területén elkövettek és maguk is hozzáálltak a munkához, hogy egyrészt tisztázzák végre ezeket a kérdéseket, melyek hovatovább, már egészen leszorultak a tudomány síkjáról és gyűlölködő pártszempontokat szolgálnak.

Ily komoly tudományos munka jelenik meg a közeljövőben Budapesten dr. Ajtai László teológiai professzor szerkesztésében „Zsidó tükör” címmel. A könyv tulajdonképpen egy névmutató lesz azon világhírű családokról, püspökökről, grófokról, papákról, miniszterekről és uralkodókról, akiknek családjában egészen megbízható források szerint zsidó vér folyik. A könyv természetesen azt is kimutatja, hogy milyen uton és kik által kerültek zsidók ezen családokba. A magyar arisztokrácia és vezető köreiből, például többek között a következő zsidó vér által kompromitált mágnás családok is szerepelnek: Döry, Fejérváry, Liphay, Podmaniczky, Perényi, Prónay bárók, Apponyi, Bethlen, Csáky, Erdödy, Forgács, Györffy, Károlyi, Kegelvich, Ledohovszky, Pallavicini, Péchy, Pongrácz, Ráday, Széchényi, Teleky, Vay, Zichy, Eszterházy, Festetics grófi és hercegi dinasztiák, sok más majdnem minden magyar mágnás családdal. Igen érdekes lesz a műnek azon része is, ahol az uralkodók zsidó vérrokonságát mutatja ki.

Dr. Ajtai professzornak sokan nem fogják megbocsájtani ezt a munkát, amelyet hosszú évek munkájával alapozott meg és gyűjtött össze, de ez semmit sem fog változtatni a tényeken. Mert Ajtai professzor könyve világos feleletet fog adni arra, hogy a zsidó humusz milyen történelmi alakokat adott a világnak és hogy a zsidó vérrokonság, milyen építő szolgálatokat tett az emberiségnek. Ajtai professzor műve el fogja némitani a fajtisztasággal ágálókat, de legalább is kellő értékére szállítja le „tudományos” kutatásaitat...

Einstein feje

Helyben vagyunk. Ez már tisztán mutatja, hogy a nemzeti szocializmus és a zsidóság között, mi ássa meg azt a mély árkot, amelyet átugrani, vagy áthidalni: képtelenség. Az Einstein feje. Ez a tudományokkal telítet nagy koponya, ez a világ-raszoló nagy zseni, akinek 16 oldalas kis füzeté új alapokra fektette az univertumról alkotott évezredek fogalmakat, ez a fej — ez van utban Hitleréknek. Mert egy zsidó ököl helyébe, pont száz német ökölt tudnak állítani. Egy zsidó üldözöttel szemben száz barnainges náci tudnak kirendelni üldözönek. De egy Einstein fejjel szemben, egyetlen egy árja koponyát sem tudnak szembeállítani. Ahol nem az ököl és nem a brutális ülhöz győzelmet, ott megint nem használ egyéb, mint elővenni a vérbíróságok középkorát és ezer fontos díjat kitűzni Einstein ellen. Aki megöli a világ legnagyobb tudósát, az jutalmat nyer Hitleréktől. A megkerült, félbarbár, csapzottihaju „Führer” és a mögötte álló milliók, nem akarják életben tudni a nagy tudóst. Halál reá kiállják. A középkor teljes borzalmasságában támadt fel. Reméljük és hisszük, hogy nem lesz baja Einsteinnak. Hogy megmenekül a gonoszságnak, gázságnak ettől az égigtörő geyzirjától.

A KÖZELEDŐ ÜNNEPEKRE:
MINDEN KÓSER KONYHÁBAN

SÜTÉSHEZ és
FŐZÉSHEZ

100%-os
tisztá
KOKUSZ ZSIR

Helyben vagyunk! A zsidó koponya ellen, csak revolvergolyóval vagy furkósbottal tudnak érvelni. Más érvük nincsen. És ez lesz a végzetük. Mert ott ahol csak ezzel tudnak operálni, ahol csak gyilok a védekezési eszköz, az a pusztulás magvát hordja magában. A náciizmusnak el kell pusztulni és az Einsteinok neve, örökké élni fog.

Manfred Reifer elírta magát

Nagy vihar Manfred Reifer körül. Csernovitzban magasra csaptak a hullámok, egy a Czernowitzer Zeitung-ban megjelent újságcikk miatt. A cikket dr. Manfred Reifer, volt kamarai zsidópárti képviselő írta és nem írt egyebet, minthogy Hitleréknek igazuk van, amikor elnyomják a zsidókat, mert nem kell ott állani, mindég az élen a zsidóknak. Nem kell a kommunisták között állani és nincs keresnivalójuk a demokráta világ vezérei között sem. Valahogy így és ezt írta Manfred Reifer, mire nagy lett a felzúdulás a csernovitzai zsidóság körében. Bevalljuk, nem olvastuk a cikket és nem láttuk a válaszokat sem reá. Csak az erdélyi magyar lapok által közölt tényállás után írjuk megjegyzésünket. A mi megjegyzésünk viszont az egészhez csupán annyi, hogy mi ismerjük Manfred Reifert. Világosan látó, okos fej.

Nem vonjuk kétségbe, hogy elírta magát. Amint a kommentárokból olvassuk, egy igen hosszantartó és súlyos betegségből épült fel épen mostan és nem tarjuk ki-zártnak, hogy mondanivalóját valahogy szerencsésül fogta meg. Annál is inkább így kell képzelnünk, mert a vezérmotívumot, amelyet kiolvashatunk cikkének állítólagos tartalmából: — már mi is megírtuk néhányszor. Csak bizonyára szerencsésebb formában. Mi is megírtuk már sokszor, hogy humbug a zsidó missziós elmélet, ne beszéljük be magunknak, hogy mi vagyunk a hivatottak az emberiség megváltására. Hogy csak mi zsidók. És olvadjunk fel, legyünk az égő áldozat a nagy „megváltás” tűzében. Nekünk kell hozni az új boldog társadalmi berendezkedést, nekünk kell a „kovász”-nak lenni és a löbbi mese, mely lyel önmagunk tömtük tel fejünket.

Nem igaz! kiáltoztuk mi is sokszor. Nem igaz, hogy nekünk mártírnak kell lenni. Amikor a világ nem is akarja, hogy mi váltsuk meg. Nem kér belőle, mert tőlünk van. Nem kérhet belőle, mert hiszen nem is érti meg, hogy mi, kifinomodott évezredek ösztönünkkel előbb és jobban érezzük meg az eljövendő világokat. Az emberiség nem kér bennünket arra, hogy „világító fátyla” legyünk. Dolgozzunk mi csak a magunk boldogulása érdekében. Épüljön fel a mi kis országunk és a „Te országod” elméletét hagyjuk a divatjamult reformer rabbtáknak.

Valahogy ez lehetett a vezérmotívuma a Reifer cikkének. Csak-hogy sértő éllel a zsidósággal szemben. Másképpen nem lehet megérteni, hogy épen az a Reifer, aki megírta egy kitűnő könyvben a romániai zsidóság történetét, aki annyi szolgálatot tett a zsidóságnak, így elgaloppirozza magát. Lehet, hogy elírta magát — de intenciói nemeseek voltak.

A harmadik birodalom munkában:

Meggyilkoltak a Rudolf Mosse-cég vezetőjét és holttestét leolmozták koporsóban átadták a családnak

A Temps azt a hírt kapta Berlinből, hogy a rohamosztágosok meggyilkolták a 43 éves Mosse Lachmann, a világhírű ügynökség vezérigazgatóját. Mosse Lachmann 2 héttel ezelőtt letartóztatták, ugynevezett „védőrizet-be” vették és egy gyűjtőtáborba szállították. Tíz nappal ezelőtt leolmozták koporsóban átadták holttestét a családnak. A Bécsben megjelenő Neues Wiener Extrablatt berlini tudósítója azt közli, hogy hivatalos körök Mosse Lachmann haláláról azt mondják, hogy Mosse nem a börtönben halt meg. Még augusztus 26-án tartóztatták le rohamosztágosok berlini villájában. Az elhurcolt Mossét autóba ültették és egy gyűjtőtáborba akarták szállítani. Mosse Lachmann ezzel a feikiáltással: „Élve nem visznek fogságba!” kiugrott a gépkocsiból és koponyaalapi lövést szenvedett. Három óra múlva halott volt. Vesszőfutató végig a város uccáján

Nürnbergben az angol követ fia és leánya szemeláttára történt a következő: Az S. A. csapatok egy fiatal leányt hurcoltak végig a városon rövidre nyírt hajjal és nyakába a következő tábla lógott: „Egy zsidónak akartam magam odaadni.” — A valóság azonban csak annyi volt, hogy előző napon a fiatal keresztény leány egy zsidó fiatalemberrel ment végig az uccán.

Neuruppinban a nemzetiszocialista terroresapatok a hírhedt Horst-Wessel dalt énekelve vonultak végig az uccán. Egy kávéház teraszán ült Gertrude Koss, aki nem állt fel, midőn az éneklő csapat elvonult mellette. A leányt azonnal letartóztatták és másnap a következő táblával a nyakában hurcolták végig a városon: „Én egy szemérmellen perszóna vagyok, mert nem álltam fel a Horst-Wessel dal éneklése alatt. Ezzel meggyaláltam a nemzetiszocializmus elesett hősének nevét.” — A leánynak ezenkívül vesszőfutatóson kellett keresztülnennie, amely alatt elájult. A rendőrség kihirdette a nép előtt, hogy Gertrude Koss megszégyenítése még az esti órákban folytatódni fog.

A „félelmetes napok“ szociális tanításai

„Dirsi hásém bhimocaj kroühi bihaszaj koraj... „Keressétek az Örökkévalót, amidőn található, hívjátok amidőn közel van.“ Jesajah prófétának ez a mondata, talán sohasem időszerűbb, mint ilyenkor a megemlékezés napján, amidőn Isten saját szavai szerint megítélte bennünket vétkünkért.

Milyen ritka az ilyen pillanat, amidőn szívünk mélyén felárad a vágyó sóvárgás az örök isteni után, amidőn élénken érezzük a szükségét annak, hogy Ismét Isten szent közelségébe érjünk! Milyen ritka az ilyen magaslatos pillanat, amidőn szent érzések ragadnak meg bennünket, hogy nehéz elviselni egy olyan életet, amely nincs egy magasabb meggyőződéstől, nincs az Isten eszméitől áthatva. Amely minden avatás és emelkedettség nélkül megy végbe. Különösen a jelenben. Korunk figyelemreméltó, rendkívüli helyzetet idézett elő, amelyben mindenki kénytelen a vártán kitartani, ha nem akarja, hogy félretaszítsák, a hivatali és üzleti tevékenység és gond annyira foglyul ejt, hogy semmi magasabb szükséglet sem ébred fel nálunk. Valóban annyi időt sem vesznek az emberek, hogy maguknak is éljenek. Nem jut annyi idő sem, hogy az ételt és elmúlt idő tartalmát megvizsgálják, hogy megérte-e a sok fáradságot és gondot, amelyet érte elviseltünk és okoztunk magunknak.

Nem kell-e égi jótéteményként az isteni kegy fény sugaraként köszönetet, hogy legalább egyszer kétszer egy évben alkalom lett nekünk nyujtva, hogy komolyan elmélkedhessünk önmagunkról?

A mai anyagiársadalom egy olyan bálványt faragott magának, mint amelyről Nebukadnecur babilonai király álmódolt: amelynek feje aranyból, melle és karjai ezüsből, törése rézből, lábszárai vasból és lábai agyagból voltak. Ez a hatalmas érkezős zúzódott egyeilen kőnek az ütésétől, amelyet nem emberi kéz dobott rá. A kő pedig, mely a szoborra esett, hatalmas hegyévé vált és betöltötte az egész világot. A világtörténelem színpadán megjelenő népek után, amelyek sorra kihaltak, rombadőltek, a mai fejlett társadalom is ilyen agyagbakra lett építve, azért fenyeget összeeséssel. Mert a nyugateurópai és amerikai legfejlettebb technikával dolgozó kapitalista társadalom feje és szive is aranyból és ezüsből van alkotva, azért lett a pénzvágy és a hatalom minden szellemi és érzelmi törekvésüknek a rugója. Mert ők is az anyagiasság és önzés agyagában állanak: azért nem állhatnak ellen a kőnek, amelyet nem emberkéz dobott rájuk: a szináj kőtáblának, Isten szeli ménnek. Vőhálichajsz mászó Elaukim hémo chorusz... seén loch ben chajrin elo mi seajszék bátajroh. Mert egy igazán szabad és boldog társadalom csak egy olyan államban lehet, amely egészen a szináj törvények testvéri igazságszeretetének pilléreire épült.

CSERMELY GYULA:

Egy szokatlan Kolnidré

Orthodox-zsidó templomokban saját-szerűen megkapó pillanat, mikor Erev Jomkipur este, a Kolnidré megkezdése előtt, a szent napnak öt bál-tefillója egymásután elmondja azt a benedikciót, ami megelőzi a tálisz körülvételét. Kezdi a Kolnidré-báltefilló, azon a hagyományos, ősrégi melodián, ami csakis ezen az egy estén járja; hangjában benne van nemcsak a hétköznapitól, de a rendes ünnepnapitól is olyannyira elütő lélek; hibáztam, vétkeztem, bocsáss meg... és szószólója létszen a községnek is: szlách nó láávaun hoám háze, óh bocsáss meg ezen gyülekezet vétkét, hiszen oly végtelen nagy a Te kegyelmed!

Mikor befejezi és a gyülekezet válaszadó óménje is elhangzott, a templom más részéből egy oktávával magasabban vagy mélyebben más ember hangja tör fel a csendből az ég felé; a sáchriz-báltefilló hangja ez; más érzéngése van ennek a hangnak, de ebben is benne van a jó zsidó jomkipuri lelke.

Megint más részéből a templomnak egy harmadiknak a hangja, a muszáf-báltefilló, tölti meg zengésével az Istennek épült szent hajlékot, azt követi a Mincha-és végül a Neila báltefilló.

Ez a sorban az utolsó, de jelentőségre és sulyra az első, hiszen órá háru a feladat, hogy huszonnégyórát könyörgés után, mikor vége felé közeledik a mennyei ítélkezés napja; még egy óra és leszáll az alkony és megpecsételődik odafenn a hafározat: hogy huszonnégyórát imádkozás után — hátha hajthatatlannak maradtak az ég-

A nagyitöke önzése, amely inkább a tengerbe dobhatja a braziliai kávé vagonjait, csak hogy a magas árat, a profitor biztosítsa, amely a védvámokkal és kartellekkel a nincsetlen tömegek megélhetését lehetetlené teszi, hogy maga minden elképzelhető luxusban kéjelegessen és dözsöljön: hiába költi hatalmasa biztosítására, a militarizmus fenntartására a milliárdok százait, nem kerülheti el sorsát: a biztos csődöt, amelynek közeledtét világosan mutatja a húszmillió munkanélküli.

És ha Izrael népe az egész földkerekségen elterjedt anyagi krízis miatt számarányán jóval felül is föbbet szenved, mint más népek és a gyűlölet és üldözés céltáblájává szolgál, különösen Német és Oroszországban minden civilizáció és humanizmus dacára: annak magyarázata abban van, mert mi sem vagyunk — tisztelet a kivételeknek — teljesen áthatva a török, a szociális és vallásos érzéstől, amelyet a Tórah írtunk, Iónkrement, munkanélküli szegény testvéreink tömegével szemben és a hitközségi intézményekkel szemben, megkövetel. Vannak, akik azt hiszik, hogy eleget tesznek szociális kötelességüknek, ha róhsasonohkor és junkipurkor pár órára megjelennek, névjegyüket leadni kegyeskednek Isten házában és esetleg egyeilen vasárnapi szórakozás ellenértékét fölajánlják a Tóra ollárán: akkor is, ha egész évben bármit is cselekszenek. Ha egész évben nem is akarnak tudni a zsidó szolidaritásról. Végzetes tévedés ez: Jáazauv roso darkau: Csak, ha elhagyja a bűnös az ulját, vőis oven máchšövajszov és a vétkes ember gondolatait, hogy tünep után ott kezdheti, ahol elhagyta. Vőjosüv el Hásém vijráméhu. Csak ha visszatér az Örökkévalóhoz, akkor könyörül rajta. Ki járbe liszajách... Aki sokat megbocsát... Sokat, de nem mindent: mondja tovább az idézett prófétai lecke. Különösen nem bocsátja meg az esztelen testvérharcot, a céltalan hitközségi viszályokat.

A midrás szerint: Hászajech v'haszéfér noffi mvirochim min hásomájim, a kard és a könyv öszszegöngyöten, együttesen estek le az égből. Kifejezve ezzel a gondolatot, hogy az emberiségnek és első sorban az e célra kiválasztott zsidó népek isteni küldetés, hogy a Könyv, a Biblia megtestesítője legyen, ellenkező esetben fegyver által fog elpusztulni. Ennek a beigazolását látjuk a barbár hillerizmus vandál pusztításában, amely ép úgy az isteni nevelés radikális eszközeinek bizonyult, mint a zsidó történelem egyéb tanulságai. Amelyek beigazolták, hogy zsidónak lenni: az egy sorsszükséget jelent, egy kényszer, amely elől nincs kibúvó, vagy menekvés. A zsidó sorsközösségből nincs menekvés, sem keresztíviz, sem vegyes házasság által.

A Tórah erkölcsi és szociális törvényeit az egész kulturemberiség elfogadta, de csak elvben. Ez közhely. Izraelt azért választotta ki Isten a többi

népek közül, hogy ne csak ezeket, hanem az összes törvényeit is megtartsák.

A mai elkéseredett néptömegek még az tartja vissza a forradalomtól, hogy Isten csodás terméskete, egy dusan terített asztal, mindenki számára. Az olcsó élelmiszerek és gyümölcsök még elérhetőek a proletárok számára is. De valamint az eső és hó nem esik le céltalanul, hanem megtermékenyíti a földet és ad magvat a magvetőnek, kenyeret az éhezőknek. Kén jhje dövoráj áser jécé mipij, laj jortiv éláj rékom, Ugy Isten szava sem fog elhangzani céltalanul, míg nem teljesíti Isten akaratát és sikerre nem viszi küldetését. Ki im oszo és aser chofáci, vőhichjáh és er söláchtiv... Mert Isten törvényei ép úgy elavulhatatlanok, örök igazak maradnak, mint amilyen felülmulhatatlan az ő bűbajos, csodás természetének kifogyhatatlan pazar gazdagsága.

A sors keserű iróniája van abban, hogy a szovjet vallásellenes kampánya, az ápiorszim szövelés, az istentelnek ligája ilyenkor a zsidó nagyünnepeken dühög legjobban, ahelyett, hogy éppen a vallás nevében követelnék a Biblia szociális igazságainak Jesajah és Ámos tanításainak a megvalósítását, amint azt az egyik legjobb orosz író, Tolsztoj tette. Ezekhez hasonló tanokat, amelyekkel a szegények és elnyomottak érdekében sikra szálltak, sem a görög, sem a római irodalomban nem találhatni. A kommunisták azonban érzik és tudják, hogy a Biblia nemcsak a határtalan kapitalista uralkodóknak, hanem a másik végletnek, a proletárdiktatúrának és minden terrornak és erőszaknak is ellensége. Mintha éreznék, hogy *ötéves terengazdaggal* nem lehet az *ötezeréves* vérrel és könnyel pecsételt isteni törvényeket megdönteni.

„Simri Mispál.“ Biztosítások a jogrendet, a magánulajdon szentségét, váaszí cedaka, de gyakorlatok ennek a keretében igazságszeretettel, jótékony vagyonmérselettel, mert csakis így, ezen arany középuton közeledik Isten segítségére és nyilvánul az ő igazságtévése. Ki krajos jősnoszi lovaj, vőcidkoszi löhigolajsz. „Boldog a halandó, aki ezt megtartja és Ádám fia, aki ehhez ragaszkodik.“ „Kol somér sáboz mhálölej“ aki minden hetedik napot e magaslatos gondolatnak szentel és visszatartja kezét, hogy rosszat ne cselekedjék.

Mert mindenki elismeri a szociális igazságokat, de megtartani csak az az emberiség fogja teljesen, amely egészen Istenszerű lesz. Amely a táplálkozás és a házasság és a bölcs isteni hitgyéna és mérséklet rendelkezése és felügyelete alá helyezi. Csak az lesz hajlandó arra is, hogy a szántóföld és munkaföldszabadító és adóság megszüntető, sőt-mito törvényvel, valamint a kamattilalommal a vagyoni eltululásokot nivellálja. Így szól az Örökkévaló: „Mikábéc nidché liszraél.“ Aki majd akkor összegyűjti Izrael száműzötteit és elviszi őket szent hegyére és megörvendezteti őket az Ó imaházában, amikor Isten háza az összes népek imaháza lesz.

Akkor majd megvalósul a bibliai szocializmus, a próféták valódi pacifizmusa, a mai talmi operet népszövelés helyett.

Dr F. S.

Ha a „NÉPÜNK“-et olvasod,
jusszon eszedbe az előfizetési díj is!

ben — ő lépjen elő és igyekezzék megmánsítani a netalán kedvezőlen végzést. Ő fogja elrebegni a könyörgést: pszách lónu sáár böész nöilász sáár, ki fónó jaum... nyisd ki nekünk irlgalmasságod kapuját, most, a kapuzárás ez órájában, hiszen leszáll már az alkonyat, mindjárt este lesz.

És éppen ezért, mert a Neila az utolsó lehetőség, kedvezőbbre fordítani az ítéletet, ott, ahol van rabbi, rendszeren ez szokta előimádkozni a napzáró Neilát. Ő a legvallásosabb a községben, lelkiekben ő a feje a községnek; ha a pásztor könyörög a nyájáért: onnó él nó, szó nó, szölách nó... fohászokunk Hozzád, óh Teremtő, hogy légy elnéző, megbocsátó, elengedő — ha a pásztor sir fel így a nyájáért, lehet, hogy odafent még enyhítenek a netalán rossz végzésen.

Othon az én pátriámban, Dunaszerdahelyen is úgy volt, hogy a rabbi volt a Neila-báltefilló, rabbi Aron Smul Aszód, a nagy rabbi Juda Aszód fia. Közel negyven évig szolgálta a Mindenható, szolgálta úgy, mint igazán kevesen szolgálták; rabbisága ideje alatt mindig ő ment Neilához az ómud elé, csak egyetlen egyszer fordult elő, hogy rabbi Aron Smul Aszód Erev-Jomkipur este, csak pár perccel azelőtt, hogy megkezdtek volna az imádkozást, odahivatta magához reb Chájim Léb Szappanost, a kijelölt Kolnidré-báltefillót és azt mondta neki nagyon halk hangon:

— Reb Chájim, ne kérdezze az okát, de mi fel fogjuk cserélni a sorrendet. Én leszek a Kolnidré- és maga a Neila-báltefilló. — És választ sem várva a meglepetten rábámuló reb Chájimtól, már a kezébe is vette a tálisz és az ő utánozhatatlan édes és szép hangján elénekelte a löhiszátéf bábciszit.

A hatalmas nagy templom csupa csodálkozás lett. A rebbe lesz a Kolnidré báltefilló? Mi történt, hogy megváltoztatták a sorrendet? A Sáchriz, a Muszáf- és a Mincha-báltefillók benedikciója alatt még elképedve kérdezték az emberek: — Mit követhetett el reb Chájim, hogy elvette tőle a rebbe a Kolnidré? Nem találja méltónak arra, hogy ő legyen a báltefilló... miért? És mikor fél perccel később mégis reb Chájim Léb énekelte el ötödiknek a bróchtót, vagyis ő lett a Neila-báltefilló, azért néztek egymásra az emberek, miért, hogy cserélt vele a rabbi? És elfogadják magyarázatnak azt, hogy az utolsó hónapokban ágyban fekvő beleg volt a rebbe, máig sem jött egészen helyre s így attól tart, hogy Neila-kor oly gyöngye lesz, hogy a huszonnégyórát böjt után nem fogja bírni az előimádkozást.

De nem ez volt az oka, más volt. Az volt az eredendő oka, hogy reb Menáse Beer Hódos, aki Szerdahelyen melámed volt, férjhez adta leányát egy doktorhoz, de nem ügyvédhez vagy orvoshoz, hanem — horribile dictu — egy szombathelyi gimnáziumi tanárhoz, aki latint és görögöt tanított, tehát tréflit és még tréflibb két nyelvet, hiszen Róma nyelve volt a latin és Jónon nyelve volt a görög!

Reb Menáse előbb titkolta az eljegyzést, mert tudta, hogy felzudulás lesz a kilében, de csak a kihirdelésig titkolhatta a dolgot, akkor nyilvánvalóvá lett a községben az esemény. És mikor meghozták kérdéseikkel az emberek: ki-mi az a doktor; ügyvéd, orvos, vagy „chász vesólem“ neolog rabbi? És ő kénytelen volt — mert nem akart hazudni — megvallani a szintiszta igazat, hogy gimnáziumi tanár a vőlegény: mint a méhek a füstre, olyan el-

Csak semmi örömitűz.

Izgalmas harc után – békét az oradeai hitközségben

Lezajlottak a választások Nagyváradon. A híres, sőt hirhedtté vált orth. izr. hitközségi választások. És bevallhatjuk őszintén, hogy az ugynevezett Kohn Dávid féle lista győzött, 124 szótöbbséggel. Ki tudnánk mutatni szépen, pontról pontra, hogy miképpen keletkezett ez a „győzelem”. Bebizonyíthatnánk, hogy ártatlanul meghurcolt emberek erkölcsi hulláján gázoltak át, minden skrupulus nélkül. Ki tudnánk mutatni, hogy a szegény emberek között miképpen hintették el az olcsóbb gabella hazug mákonyát. Miképpen ígértek stallumokat, aranyhegyeket egyes kétségbeesett embereknek. Természetesen ezeket az ígéreket képtelenek lesznek bevállalni. De a demagógia feyvertárából jól jött elővenni, mert hiszen, ezzel öregbítették reményeiket, melyekben nem is csalódtak. 58%-át (386) kapták a szavazatoknak, míg a Reich párt 42%-ot (272). Ez nem oly „megsemmisítő”, ahogy megfizetett lapjaik kürtölik világá. Csak-hogy az tény és való, hogy a hitközség idejémult 50 esztendő alapszabályai nem gondoskodtak a kisebbségben maradtak megfelelő képviseléről és így füstbe megy a 42%-os minoritásnak szavazattömege. Ezt a régi rezsimnek meg kellett volna csinálni és ez valóban egyik nagy hibája a lelépett érának. Lapunk még a múlt év őszén, az első decemberi választások előtt is százszor hangoztatta ezt, de követelésünk süket fülekre talált. Ime, most itt az eredmény.

Az ellenzék választási győzelméhez főként az is hozzájárult, amit a bizalmi férfiak már a választás elején is bejelentettek a választási bizottság elnökének, hogy a választási igazolványok kikézbeseítése körül nem minden ment rendben, hiszen a szavazatra jogosultak száza nem kapták meg igazoló jegyüket. Ma már kétségtelenül áll az, hogy az ellenzéknek sikerült a kézbesítőkötől, ahikkel összejátszott, tömegesen

átvenni a szavazóigazolványokat és azt egy helyen koncentrálni, egy-két vezetője által átvéve, (amint azt az aláírások egyformasága is igazolja), annak kézbesítették ki, aki nekik megbízható volt. A számukra megbízhatatlan szavazók igazolójegyét visszatartották és számos oly emberrel szavaztattak le a más szavazóigazolványával, amelyhez különben semmi közük nem volt.

Kétségtelen tehát, hogy a nagyvárad orth. hitközséghez tartozó cca. 4000 tag akarata a leszavazott voksok alapján nem nyilatkozott meg kellően, annál is inkább, mivel a tagok tulnyomó része lemorzsolódott, leszegényedett és azoknak, akiknek tulajdonképpen meg kellett volna nyilatkoznia, nem állott módjában leszavazni. Nagyon találóan mondta záróbeszédében Mezei Márton, választási bizottsági elnök, hogy: „Egy kétségtelen. A mai választás nem a nagyvárad orth. hitközség tagjainak megnyilatkozása volt, hiszen a régi, évtizedek óta a hitközség bevételeihez hozzájáruló tagok tulnyomó részben leszegényedtek és a mostani szavazás tisztán azok által történt, akiknek a pártok adójukat kifizették, hogy leszavazhassanak. Mennél több, talán a hitközségbe nem is tartozókért fizette ki egyes párt a minimális hitközségi adót, annál hatásosabban tudta biztosítani a győzelmét.”

A Roshasonoh azonban nem alkalmas idő arra, hogy a harcok tovább égjenek. Béküljünk meg, ezt hirdetjük lapunkban, de a béke nem lehet egyoldalú és a „győzők” békéje. Elvégre a 71-es képviselőtestületnek legalább 30 embere, kétségtelenül nem lelkes hive a most bekerülteknek. Már pedig ilyen tekintélyes ellenzékkel, akik között valóban nagyon komoly munkaképes és sok-sok hívővel rendelkező

ember áll, — nem lehet félvállról beszélni — mert ez megkeserülheti magát. Itt csak egyet lehet e percben csinálni. Az elnökséget, úgy kell összeállítani, hogy az ne pártemberekből álljon, hanem csak a 71-es képviselőtestület legjobbjai kerüljenek oda. Akik csak a hitközséget nézik és annak jövő fennmaradását és virágzását. Vannak még férfiak, akik erre predesztináltak. Ha felül fognak emelkedni a kicsinyességen, ha szívük valóban a hitközség jobb jövőjéért dobog, akkor egy békés megegyezésnek nem lehet akadálya.

De ha nem? Akkor nem tart vissza bennünket a mostani szent napok hangulata sem attól, hogy egy éles harcot jelezzünk továbbra is. Egy újabb etappját a küzdelemnek, amelyben felmorzsolódik minden jobb akará és minden teremő energia.

Ha békés lesz az atmoszféra, akkor el kell következni annak, hogy az elmúlt éra nagy mulasztását, a *proporcionális választójogot mégis tető alá fogják hozni. És akkor nem történhet meg többé, hogy jelen esetben 42, de esetleg 49 és fél százalék szavazó akarata ne érvényesülhessen.*

Mert mit lehet tudni, mit hoz a holnap? Mit lehet tudni, hogy a nagy laposómalom, mely úgy meg tud tépázni minden tekintélyt és minden becsületes akarást, nem-e fogja odajuttatni a mai „győzőket”, hogy ők lesznek a legközelebbi választáson egy 49%-os minoritás. És akkor ők fognak maguknak szemrehányást tenni, ahogy most tehet magának a régi éra.

Csak az alapszabályok és a választójog okos és komoly reformja huzhatja ki egyszer s mindenkorra a „machlojká”-k méregfogát. Ezt most kezdjük hirdetni és nem szününk ezt mindaddig követelni, amíg foganatja nem lesz.

Különben a várad zsidó közönség meglátja majd rövidesen, hogy mennyire nem fog lemenni a gabella, mennyire nem fog most sem a rituálisan vágoft sültgalamb szájukba repülni. És ki fog derülni azok fízlessége és jóakarata, akiknek tisztá szándékait annyira megtépáziák most a harcok hevében. Különben végkonklúziója mindenknek: *béke velünk!*

lenségesen szíszent fel a közvélemény. Ötven évvel ezelőtt még volt zsidó felbuzdulás a killékben.

— Csinálja vissza, — követelték tőle az emberek. — Ha Majse Klemperer, a bádogos, vagy Saje Baumel, a lyukász, vagy akárkicsoda a kö. önségesek hadából, férjhez adja leányát egy „pasé”-hoz, semmi közünk hozzá, mert az tisztán az ő dolguk. De egy moréno, egy ben tajro, egy melámed, aki gyermekeinket tanítja: tüsient csinálja vissza, ha jól akar.

S, hogy reb Menáse Beer nem csinálta vissza, kezdetét vette az üldözés. A „zmán”-nak, a tanítási félévnek, csak Ros hasónóra lett volna vége, de ők már Tamuz hó közepén vették ki gyermekeiket a chéderből és adták oda reb Mechólnak vagy reb Mordchenak; a ház, amelyben lakott, zsidó volt s ez, engedvén a kényszernek, felmondta reb Menásénak a lakást, a kis boltocskát pedig, melyben felesége tejtermékeket árult, tréflinek kiáltották ki a tulzók.

De mindez csak anyagi retorzió volt, mert volt bizony erkölcsi üldözés is, ami fájóbb volt és bántóbb, mint az anyagi. Szerdahelyen is, mint mindenütt, ahol sok a bentóra a községben, hétköznapiokon, sáchnisz után, a templomban maradnak a tudósok, együvé huzódnak egy sarokba és félkilencig, kilencig is tanulnak. Reb Menáse is nap-nap után velük volt, de megtudván, hogy kihez adja leányát, kitéssékelték körükből a tudósok. — Magával mi nem tanulunk együtt. Jahrzeitja napján nem engedték előimádkozni a templomban, a Tórához nem hitták fel, pedig kohén volt... kiközösítették maguk közül az emberek; ha találkoztak vele az utcán, félrenéztek, vagy elnéztek fölőtte és utóbb már nekünk köly-

keknek is a céltáblánk lett reb Menáse melámed. Csunya dolgokat kiáltottunk utána, amik közül még a legenyhébb az volt, hogy: második leányát már egy „szüleletti gójhöz” fogja adni?

— No, ilyen „chet” a killében! — mondta egy-két toleránsabb bentóra, közülük az én boldogult apám is. — Miért bántják azt a szegény embert minden ok nélkül? Mert világi ember a veje? Attól még bechóved és jó zsidó lehet az a doktor!

Rabbi Áron Smul, a rebbe, nem tudott az egészről semmit, mert már hetek óta a belegágyat nyomta, csak akkor szerzett tudomást a dolgról, mikor lábadozni kezdett és akkor is közvetlenül reb Menásétől. Aki meglátogatta és elsírta neki a baját.

— Rebbe, — kérdezte — hát akkora az én bűnöm, hogy nemcsak koldussá tettek az emberek, de lépten-nyomon meg is szégyenitettek nyilvánosan?! Szegény voltam még akkor is, mikor tele volt chéderem fiukkal; nem adhattam férjhez a lányomat, mert még száz forint hozományt sem adhattam. Nem akarta, nem kérte még az utolsó szerdahelyi legény sem, holott oly szép a leányom, hogy csoda. Peszách előtt pár nappal Pozsonyban volt, ott megösmerekedett doktor Benedek Mátyással, szombat-helyi gimnáziumi tanárral, aki le is jött hozzám és feleségül kérte, félkrajcárnyi hozomány nélkül... Háchnószesz kálle, rebbe; egyik legnagyobb micvéje nemcsak a szülőknek, de másoknak is, férjhezadni, kiházásítani zsidó lányt, mégsem mondtam mind járt, hogy mázl tov, előbb megtudokoltam ki az a doktor Benedek? És megtudtam, hogy a pozsonyi Briel Sülnak a dársenja a bátyja, hogy kifogástalan vallásos életet él,

nem eszik tréflit, nem szegi meg a szombatot és a többi.

Rabbi Áron is a legtürelmesebb ember volt, sokszor igazi bűnösökkel is elnéző. Megnyugtatta reb Menásét, hogy csak ne essék kétségbe, s hogy levegye az emberrel az átkot, több befolyásos bentórárt hívott magához. — Meggondolták, — kérdezte — milyen bünt köveitek el azzal, hogy meg szégyenítik és tönkreteszik reb Menásét?

— Megérdemelte, rebbe. Férjhez adta leányát egy paséhoz.

— Ki a pase, ki a jó zsidó, csak a Legfelsőbb tudja, mi nem tudjuk. S olyan bűn az, rabojszój, hogy férjhez adta leányát egy doktorhoz? Az a tanárember nem követelt hozományt, elvette egy krajcár nélkül azt a szegény lányt.

— Elvette volna más is, ha nem siet, — ríposztzott az egyik bentóra.

A rebbe itt már szemrehányóan felnézett. — Elvette volna más is? — kérdezte. — Nos, mondja meg, reb Sólem, magának is van fia, Isien tartsa meg... elvette volna a fia azt a szegény lányt? Vagy megengedte volna maga, hogy elvegye, egy garas hozomány nélkül?

— Ez más lapra tartozik, — felelte reb Sólem a Rebbének és haragosan elment, a többi is.

Rabbi Áron Smul végtelenül fájlalta, hogy a megengesztelés kísérlete nem sikerült, de mert az volt a meggyőződése, szent hite, hogy nem reb Menáse, csak a kille az igazi bűnös, Elul hó elején megint ehivatta magához a bentórákat. — Mért nem bocsátok meg? — kérdezte. — Még most is csak üldözitek a zsidó testvéreket?

— Reb Menáse nem zsidó, nem testvérünk!

Háztartásában csak is a jó minőségű
„ROTHBART“ felirású כשר SZAPPANT használja!
 Postai szétküldés! Az oradeai orth. rabbinatus felügyelete alatt.
 Gyártja: **ROTHBART ADOLF EDE & Fia szappangyára, Oradea**

A telawivi kiállítás jelentősége

A kiállítás épületeinek ünnepélyes alapkövetétele.

Irtá: ALEXANDER JÓZSEF (Jeruzsálem)

A Tel Awivban rendezendő palesztinai vásárok ma már az egész világon nagy népszerűsége lettek szert. Mindenütt feltűnnek a tel-awivi Messe vörös lobogói, amelyen egy repülő-teve jelzi, hogy közelket iparáról és kereskedelméről van szó, ott ahol már elkezdődnek a sivatagok. Különösen azonban Palesztinában, Egyiptomban, Szíriában és Törökországban kísérik élénk érdeklődéssel ennek a keletkező új metropolinak fejlődését és kereskedelmi tevékenységét.

Tel Awiv városa már most hatása alatt van az 1934 ben megtartandó Levante-Messenek, amely az elmúlt években is oly váratlan sikeres eredményekkel folyt le. A város vezetősége pedig, élén Dizengoff Meir érdemes polgármesterével, akinek elsősorban köszönheti ez a virágzó város páratlan gyors és értékes fejlődését, megértette a telawivi Messek fontosságát Palesztina fejlődésének szempontjából és kidolgozta a Messe területének és épületeinek megnagyobbítási tervét. Ezen tervek alapján rakták le ünnepélyes keretek és külsőségek között mult hó 16-án a kiállítás új épületeinek alapköveit, amelyen megjelent maga Sir Arthur Wauchope, Palesztina fő kormányzója is, valamint számos külföldi ország konzulátusai és az előkelő ipari, mezőgazdasági és pénzügyi tekintélyek.

Dizengoff polgármester, aki egész Palesztinában nagy népszerűségnek örvend, sőt a külföldi országokban is igen nagyra értékeli munkáját, beszélt elsőnek az ünnepélyes alapkövetéleknél. Méltatta a Messe fontosságát és rámutatott, hogy mennyiben segíti ez elő az ország gazdasági fejlődését és stabilitását. Majd kérte a főkörmány-

zót, akinek védnöksége alatt nyílik meg 1934-ben a vásár, hogy nyissa meg a jelenlegi alapkövetéleknél ünnepélyét.

Ezen ünnepélyes megnyitó aktus után a kormányzó és Dizengoff polgármester által aláírt pergamenszerződést betették egy vastokba és átadták azt az építésznek, hogy helyezze be a vaskazettát az épület alapjába.

Az alapkövetélelt nagyszabású bankett követte, amelyen több száz személy számára volt terítve. A közeli „Ritz” szállóban gyűltek össze a vendégek, amelyet újra Dizengoff M. polgármester nyitott meg és rámutatott Palesztina kivételes helyzetére az egész világ gazdasági forrongása közepette. Egyedülálló jelenség, hogy az államháztartásnak fölöslegei vannak, melyhez nagymértékben járult Tel-Awiv város is hozzá. Köszönetét fejezi ki a jelenlevőknek és ezekkel a szavakkal zárja be beszédét: Viszontlátásra 1934 áprilisában a kiállítás megnyitásának napján.

A kormányzó hosszab beszédben válszolt és kilátásba helyezte a kormány támogatását. Kiemeli, hogy Anglia Erec-Jiszroél exportjának 50 százalékát veszi fel, amely azonban a narancsexport 70 százalékát teszi ki. Szükséges tehát, hogy Palesztina is előnybe részesítse az angol ipari termékeket más államok termékeivel szemben. Meg van győződve arról, hogy a telawivi Messe Dizengoff polgármester áldásos munkásságával nemcsak Telawivnak, de az egész országnak nagy előnyére lesz.

Telawiv város lakosságának és az ezrekre rugó közönségnek felejthetetlen emlényt nyújtott már telawivi Messe előkészületeinek ünnepe is.

Nemzetközi zsidó világkonferencia Genfben

Genf. Az almult héten nyílt meg Genfben a nemzetközi zsidó világkonferencia, amelynek célja, hogy megszerveze a közeljövőben összehívandó zsidó világkongresszust. A zsidó világkongresszus megteremtésének gondolata már hosszú évek óta felvetődött és élénk harcok is fejlődtek ki a zsidó közéletben akörül, hogy szüksége van-e egy ilyen fórumra a világ zsidóságának. A zsidó világkongresszus ugyanis állandó szervezete lenne a zsidóságnak és nemzetközi összeállításánál és tekintélyénél fogva az egész világ zsidóságának problémáit és érdekeit ölelné fel, illetve védené meg.

Stefan Wiese dr (Newyork), a konferencia tiszteletbeli elnöke beszédében elsősorban a német zsidóság katasztrófális helyzetére mutatott rá és felhívta a világkonferenciát a német áruk elleni világbojkott megszervezésére, amely egyedüli alkalmas eszköz a német nemzetiszocialista párt elleni tiltakozásra. Berheim, a francia delegáció vezetője beszéde során kifejtette, hogy a nemzetiszocializmus nem csak a zsidó tömegek szempontjából veszélyes, de veszélyezteti az európai békét, kulturát és civilizációt is.

A konferencia megnyitásának második napján dr Goldmann részleteiben ismertette a kongresszus megteremtésének céljait, amelyet már kora tavasszal összehívna. A jelenlegi konferenciát is az európai zsidóság egyre súlyosbodó helyzete tette sürögőssé. Az előadó nem tartja a német zsidóság kérdését azzal megoldottnak, hogy elősegít Palesztinában és idegen országokban a bevándorlást. Sokkal inkább azon kell dolgoznunk, hogy Németországban biztosítsuk nemzetközi garancia alapján a német zsidóság helyzetét.

A konferencia egész tartalma alatt a delegátusok általában a zsidó tömegek szervezőtevékenységéről panaszkodtak, a növekvő fasiszmus zsidó szervezőtevékenységével szemben. A konferencia elsőrendű feladatának tekinti tehát, hogy megszerveze a zsidóságot a világ minden részén a fenyegető veszedelemmel szemben.

A genfi világkonferencia nem szűkölködött izgalmakban sem, amely már megnyitása előtt megkezdődött. A teremőrök két büzbombát fedeztek fel, amelyet ismeretlen tettesek helyeztek el a teremben, hogy az ülészek tartama alatt felrobbantás. A konferencia egész tartalma alatt megerősített rendőrkordon vigyázott, hogy rendezettség ne történhessen.

A delegátusok angolul, franciául, jidischül és héberül beszéltek. Sajnos, azonban ennek során kiderült, hogy csak igen kevesen értenek és még kevesebben beszélnek héberül, mert ez volt az egyetlen nyelv, amelyet le kellett fordítani.

Rabbi Aron Smul fájdalmasat sóhajtott. — Elulban vagyunk, — mondta. — Minden reggel megfuiják a sófárt, nem mond nektek semmit a sófárszó? Hogy nemsokára itt lesz Ros hasóno, itt lesz a szentséges Jomkipur is, s hogy a Legfőbb azt a bünt, amit embertársunk ellen követtünk el, csak úgy bocsátja meg nekünk, ha bocsánatot kérünk a sértettől?!

— Micsoda? — felelték a tuizók. — Még mi kérjünk bocsánatot reb Menásétól?! És megint csak haragosan távoztak.

Igy mult el az évszázó hónap, Ros hasóno is elmúlt, a bünbánat szombatja, sábosz tsuvó is, de az ellenséges helyzet nem változott. Sőt Erev jomkipur napján nem akadt a killében őlt ember sem, aki „gmár chszime tajvót”-t kívánt volna az üldözött Menásénak.

Erről is értesült a rebbe és az a jószágos szive nagyon megfájdult. — Ilyen bünnel a lelken álljon oda a gyülekezet az Ur elé és kérjen tőle bocsánatot a vétkeiért?! Hát megbocsáthat nekik a Legfőbb, mikor ők, az engesztelhetetlen emberek, még most sem kérnek bocsánatot a főnkretelt és megalázott zsidó testvértől?

Egész délután törte a fejét, mit csináljon, hogy enélkül a bűn nélkül állhasson oda a gyülekezet az Ur elé. Már már arra gondolt a rebbe, hogy nem is megy sem este, sem másnap, Jomkipur napján, a nagy templomba, hanem otthon marad tíz böcherral a házában, ott fogja eltölteni a nagy napot és ha megrohanják a hivek: Miért nem jön a rebbe a templomba? meg fogja nekik mondani a miérteit. Engesztelhetetlen, gyűlölködő hivekkel én nem imádkozom együtt közös minjában.

De lelett erről a szándékáról két ok-

ból is. Az első oka az volt, hogy a kikényszerített bocsánatkérés nem az igazi, annak önként és a szívből kell fakadnia, második oka pedig az volt, az a gondolata, sugalta lehet mondani, ami késő délután világosodott a fejében.

Megvacsorált, elment a templomba és közvetlenül pár perccel az imádkozás megkezdése előtt meghívatta magához reb Chájim Leb szappanost, a kijelölt Kolnidré-báltefillót: — Én leszek a Kolnidré- és maga lesz a Neilabáltefilló...

Kinyitották a szent szekrényt, körül hordták a kincsek kincsét, a Tórárt; aur zoruá lácádik, hangzott fel a szívbemarkoló szólam, majd következett háromszor a Kolnidré és utána a vöniszlách kezdetű vers, hogy: feloldatik egész Izraél és az idegen is, aki körében tartózkodik, a meggondolatlan fogadalmak alól, éppen azért, mert meggondolatlanul tették.

Most elhallgatott az előimádkozó rabbi, Következett volna a könyörgés, amit ő küld fel a gyülekezetért az egekbe: szlách nó láávanu hoám házé, oh, bocsásd meg az én hitközségem vékét... de elmúlt egy perc, el kettő is; halálos csend lett a templomban, az előimádkozó rabbi nem folytatta.

— Rosszul lett a rebbe? — néztek fel riadtan az emberek. Reb Sólem, a legtulzóbak egyike odasietett az ómudhoz, de csak azt látta, hogy a rebbe a nagy machzorra görnyed és hogy szeméből könnycseppek szivárognak.

— Miért nem folytatja, rebbe? — kérdezte reb Sólem halk hangon, de a rebbe nem válaszolt, csak sirt és csak rázta a fejét, remegő keze ujjával eltakarva a szlách nó kezdetű verset.

És reb Sólem a hatalmas ben tóra, aki esze egy villámával befutotta a Talmud egész világát, aki sokszor csak egy szóból, csak egy betűből is helytálló magyarázatot fejtett ki: reb Sólem egyszerre úgy vélte, hogy ő megérti rabbi Aron Smult, miért nem mondja el a könyörgést. Milyen bünére a községnek esedezze a Legfőbb bocsánatát? Csak azért, amit egyedül Isten, vagy azért is, amit embertársa ellen követett el? De hiszen az utóbbit csak úgy bocsáthatja meg a Teremtő, ha...

És az a jomkipuri lélek, mely leveit magáról mindent, ami földi; neheztelést, sérelmet, haragot és csak Istennel egygylenni igyekszik: az a jomkipuri lélek szétmorzsolta reb Sólemban az engesztelhetetlen méltatlankodás szikláját. Körülnézett és odarohant reb Menáséhoz: — Itt a templomban kérem, hogy bocsásson meg és bocsásson meg azért is, hogy már hamarabb is nem kértem bocsánatot. És alig, hogy végezte, már odasereglett reb Menáséhoz a többi is, tudósok és közemberek egyaránt és mindenki kérte, hogy bocsásson meg.

— Megbocsátok, — felelte reb Menásé. — Én megbocsátok nektek, zsidó testvéreim, azért pedig, amit én tettem, hogy chüpe alá vezeltem a lányomat, ha ezáltal vétkeztem, a Legfőbb bocsásson meg én nékem.

A rabbi még most is csak könnyezett, de most már a meghatottságtól, az örömtől. És mikor csend lett a templomban, a bántók és a megbántott kölcsönös megengesztelésének csendje, szinte ujjongva tört ki szájából az esedezés: szlách nó láávanu hoám házé... bocsásd meg az én községem elkövetett, de már jóvátett vékét!

HIREK

a „Népünk“ cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5694

כתובה וחתימה טובה

Boldog újévet kíván előfizetőinek és olvasóinak a „Népünk“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

Szerda: Elul 29, szept. 20. ערב ר"ה תרצ"ד (Érov Tavsilin)

Csüfőriök: Tischri 1. szept. 21. א' דראש השנה (Rosch-Has. első nap) תשליך (Taschlich)

Péntek: Tischri 2. szept. 22. ב' דראש השנה (Rosch-Has. második nap)

Szombat: Tischri 3, szept. 23. שבת תשובה

Heti szidra: האזינו

Heti háftóra: שובה ישראל

Vasárnap: Tischri 4, szept. 24. יום גדליה (Gedalje böjt)

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6.25

gyertyagyújtás 6.30

Istentisztelet kezdete 6.35

Szombat befejezése 7.35

Lapunk legközelebbi ünnepi száma gazdag tartalommal október 4-én jelenik meg.

Ros-Hassana, Jom-haddin, Jom-házzikkaron

Mint a vándor, aki a megtelt hosszú út után, megáll, pihenőt tart és gondolatban újra átéli a hátrahegyelt ut fáradalmait, izgalmait, veszélyeit és erőt gyűjtve, új reményekkel vág neki a további utnak, úgy vagyunk mi is a Ros-Hassana, az új év mai ünnepén. A Ros-Hassana ünnepek határkövet jelentenek a mi földi életünkben. Egy pillanatra megállunk földi vándorlásunkban, hátra nézünk és előre tekintünk. Egész éven át a kenyérkeresés sulyos járma alatt nyögünk, legfeljebb mint Micrájimbán egy-egy sóhajra, ha időnk marad. Ma azonban az ünnep tiszteletére elvetjük a hétköznapi gondokat. Számolunk. Önmagunkkal. Vizsgáljuk mi csoda lelki kincseket menteltünk át a jövő esztendő lelkikontójára.

A zsidó újév őszre esik. Ilyenkor a természet haldoklása idején az emberben több a hajlandóság a megtérésre, a megjavulásra. A halló falevelek, a sárguló virágok eszébe juttatják az elmulást. A zsidó vallás fokozatosan, szinte észrevétlenül készíti elő híveit a megbánásra, a magabaszállásra, a megjavulásra. A zsidó újévet nem dárídós Szilveszterek előzik meg, hanem egészen más. A ros-chodes Elullal kezdődik. Szívünkbe valami megnevezhetetlen félelem költözködik. A Jom-Kippur Kátan bus melódiai átjárják bennsónket. Az első sófárháng belehasít a csonunkba. A hangunk is megváltozik, a szavunk is ritkább lesz, büszketartású fejünket önkéntelenül lehorgaszítjuk, mintha félnénk az ég felé tekinteni. Érezzük kicsiségünket, bűnösségünket, halandóságunkat. A feleség előszedi a killet, a halotti ruhát, mosásba veszi, hogy tiszta legyen az ünnep tiszteletére, vagy ha az új esztendőben úgy adódna, az utolsó utra, mely odavezet, ahol „Cádkim jösvim vóatrotéhem bősoréhem vőnehenim miziv Hasechina“, a jámborok koronával a fejükön ülnek és gyönyörködnek az isteni dicsfényben. Majd a szelichot napok következnek. Már előtte való este valami borongós hangulat vesz rajtunk erőt. Nehezen fog rajtunk az álom, a Jom-haddin, az itélkezés napja, ahogy a Ros-Hassana másképpen nevezik, veti felénk árnyékát. Hajnalban a templomszolgák kísérteties kopogása ver fel bennünket álmunkból. Sietve hagyjuk el a házat. A hűvös őszi hajnal megborzongatja testünket, lelkünket. A templom ünnepélyes fényárban uszik. Az előimádkozó hangja magával ragad bennünket, nem is tudunk magunkról, valami ismeretlen magasságba szállunk és azon vesszük magunkat észre, hogy megtörve, hétrégtörnyedve, bűnbánólag a mellünket verjük: ásámanu, bágádnú... A gyerekek is felszabadulnak az iskola terhei alól, csapatokba verődnek, játszani szeretnének. De nem megy úgy a játék, mint máskor, a niszáni vakációban. Az ő szivecskéjüket is hatalmába ejli a közeledő szent napok áhítatos varázsa. Megkezdődik a nagy vándorlás a temetőkhöz. Rávetjük magunkat a drága sírokra és könnyeinkkel áztatjuk a szent rögöket. És a temető nagy csöndjében mintha megszűnne az élő és a halott között való különbség, mintha egyek lennének, mintha velük együtt imádkoznánk, velük együtt szállnánk az élők és halottak urához. A hajnali rórláték nepokig is méltódnak, míg aztán beáll az itélkezés napjának előestéje. A templomok megtelnek. Akik egész éven át kerültek, most valami láthatatlan kéz odavonzza, odakényszeríti őket. A melódiaik most megváltoztak. Csenedebbek, szelidebbek, szívbemarkolóbbak. Sóhajok szállnak, könnyek peregnék, csuklások keringnek a templom forró levegőjében. Olykor egy-egy imánál dübörgés hallatszik, mintha a tömeg az

imák fegyverével az eget ostromolná. Majd új hangok, új sirások, új ostromok. A sófár megdörög, a tömeg arca kigyullad, a sófár barsog, mintha egy csatát nyert népek győzelmi örömríánása volna.

Igy volt régen, így volt valaha, így van-e vajjon most is? — velődik fel a Jom-haddin, az itélkezés mai napján. Meghatja-e a mai ifjuságot a Ros-chodes Elul, a Jom-Kippur Kátán, a szelichot napok hangulata. De hatással van-e rájuk maga a Ros-Hassana napja? Vannak-e még Chánájaink, akik kézen fogják az ifju Sámueleket, hogy a templomba vezessék őket, löhitpallél el Adosem? Vannak-e még Elkánájaink, akik az asszonyaink szent fogadalmait támogatják, elősegítik? Gondoltak-e a zsidó anyák a nyári strandolás idején gyermekeik lelkére is, hogy a testi kulluszon kívül a Tóra sugaraival is melegítsék lelküket? Gondoltak-e nagyjaink, vezetőink, papjaink a cluji, váradí és szatmári konferenciák, din lórak alkalmával ifjuságunkra? Nem jutott-e egy percre eszükbe, hogy amíg ők a hitközségek szétarabolásáról, szétszakításáról tárgyalnak, az ifjuság a határozatot be sem várva, már megkezdte a szakadást, a lemálás processzusát a zsidóság vallási és népi testéről?

Mit tettek ennek megakadályozására és mit szándékoznak tenni az ifjuság megnyerésére, visszahódítására. Belátják-e végre, hogy a zsidóság egyedüli útja Cionba vezet, „ki micion lece Tora“, mert Cionból származik a Tan és ha ezt továbbra is ellenzik, nem a chederekbe, nem a jesivákba fogják az ifjuságot terelni, hanem Moszkva felé. Beismerik-e valahára, hogy „Lulé Adosem Zewaot hoir lanu szarid, kimat ki-Szdom hajjinu, le-Amora damianu“, ha az Örökkévaló, a seregek Ura nem hagyja meg nekünk a nemzeti alapon álló zsidó ifjuság csekély maradékát, úgy jártunk volna már, mint Szodoma, Amarához volnánk hasonlók. Mivel fogják magukat igazolni a Jom-Hádin mai napján? A megtérés még nem késő. Az aszerlemjé tesuva napjai következnek, utána a Jom-Kippur. Verjék a mellüket és kiáltás: osámanu, vétkezünk a zsidó ifjuság ellen, a zsidó nép ellen, Cion ellen.

A mai ünnepnek még egy harmadik neve is van: Jom-házzikkaron, az emlékezés napja. Emlékezzünk régiekről és ujakra. Megemlékezzünk az ősről és könyörgünk, hogy felénk is áradjon az ő érdemből, de megemlékezzünk az ősjuhonról, Cionról is: „Vöháviénu lő-Cion ircha bórna vöjljeresalájim bét mikdáschá böszimchát olám“, vigyél bennünket dállal a Te városodba, Cionba és Jeruzsálembe a Te szentélyed házába, végtelen örömben.“ Ezt az imát néhány évszázad óta könyörgjük. Most azonban új jelentőséget nyert, 600.000 zsidó, akiknek nagy része még tavaly ezen a napon csak gépiesen, megszokásból mormolta ezt az imát, most testileg, lelkileg megtörve, mindennapi kenyérétől, emberi jogaitól, szabadságától megfosztva, koncentrációs táborokban sinylődvé, epedő vágyódással, teljes átérzéssel rebegi ezeket a szavakat. De nemcsak ők, a világ zsidóságának nagy része szerelmes pilantásokat vet most Cion felé. Nem a halott romok után vágyódnak, az élet, a fellámadó mezők, hegyek, völgyek után áhítoznak. És a tizenhétmillió nép közös forró imája meghallgatásra kell találjon. És valósággá lesznek az ünnep második napján felolvasandó próféta szavak: „Ime elhozom őket az észak országából és összegyűjtöm a föld széléiről, vakot és sántát, várandós és szülőnt egyaránt, nagy gyülekezetben fognak visszatérni. Sírassal jönnek és könyörgés közben vezérlen őket, menesztem viznek palakjaihoz, egyenes uton, melyen nem botlanak meg, mert atyjává lettem Izraelnek és Efraim az én első szülőtem.“

Mindenható Teremtő, élet és halál Ura, bűneink tudatában alázatos hódolattal könyörögve fordulunk Hozzád, fogadd kegyesen ma a sófár hangját, tedd zavaritá a vádló szavát és ékesnyelvűvé a bennünket védő beszédét. Ha érdemeink csekélyek is, tekints az ősről dus erényeire. Távolítsd el rólunk a bűn és vétek foltjait és ne engedd, hogy a szenvedélyek, amelyek nálunknál rösebbek, bennünket ezentul legyűrjenek. Gonosz hajlamainkat irtsd ki bensónkból, hogy egész szívünkkel Neked hódolhassunk. Az itélet mai napján árszd ránk kegyelmedet, hogy az itélet sulya minket össze ne roptanjon. Fogadd megérésünket kegyesen, szaporítsd az irántunk való irgalmat és pástorold nyájadat kegyelemben. Mutasd az utat, amelyen keresztül könnyen hozzád találhatunk és puhltsd meg szívünket, hogy szent tanaitad befogadhassuk. Küldj üdvöt kiválasztott népednek és törd össze a jérmet, amelyet gonosz kezek a nyakába akasztottak. Segíts, óh, segíts az új esztendő első és minden napján és gyűjtsd egybe elszórtjaidat a Jordán partjaira. Omén.

(Orsova)

Löwenkopf Kálmán.

— **A hitleri becsület.** Jelmező az alábbi történet a mai németországi közérkölcshöz. Mannheimban néhány héttel ezelőtt számos zsidó orvost tiltottak el a beleggépntári praxistól. Ezek között volt dr. Nettel Sándor 40 éves kiváló sebész is. A héten azonban váraillan fordulat következett. Az orvosszervezet elnökénél megjelent a 77 éves Heuck tiltkos tanácsos és közölte, hogy 40 évvel ezelőtt tiltkos viszonyt folytatott egy Nettel nevű zsidó feleségével. E bűnös viszonyból származik dr. Nettel sebészorvos, apai résről tehát árja származású és kéri, hogy ne tiltás el erre való tekintettel a praxistól. A tiltkos tanácsos kívánságát természetesen az orvosszövetség teljesítette. (Adalék a hitleri erkölcsöz).

PÖSTYÉN

olcsó

szept. 1-től a fürdőigazgatóság házaiban teljes általánypura hatalmas választékban napi 65-től 200 kc.ig.

A Thermia Palace és Cyrill-udvar a fürdővel egybe épültek Prospektust Pistryán iroda Timișoara II. Strada Șaguna 8 Singer László gyógyszerésznél.

— 20.000 német zsidó gyermeket adoptál az amerikai zsidóság. Newyork.

Az amerikai zsidó kongresszus legutóbbi tanácskozása alkalmával merült föl az a páraillan érdekes megoldási kísérlet, hogy 20.000 zsidó gyermeket szállítsanak ki az Egyesült Államokba, hogy ezzel is könnyítsenek a német zsidóság helyzetén. Dr. S. Margoshes, a határozati javaslat előterjesztője kifejtette, hogy milyen módon lehet könnyű szerrel megoldani ezt a nagyhorderejű problémát. A német zsidó gyermekek érdekében mozgalmat kell indítani az amerikai zsidó családoknál, hogy adoptálják őket. Minthogy jelenleg mintegy 75000 zsidó család él az Egyesült Államokban, egyáltalán nem megoldhatatlan kérdés 20.000 zsidó gyermek elhelyezése adoptálás útján. Bár a német zsidóságnak igen fájdalmas lesz megválni gyermekeitől, de be kell látnia azt, hogy mit jelent az új generáció nevelése szempontjából a szabad Amerika és a hitleri Németország.

— A romániai zsidó diákok főiskola felállítását követelik Palesztinában a földkultura tanítására.

Az elmúlt héten tartották meg a román főiskolák zsidó hallgatói Dornavatrán konferenciájukat. A konferencián megjelent dr. I. Niemerover főrabbi-szenátor is, valamint dr. Dolberg hitközségi elnök, akik üdvözölték a zsidó diákok konferenciáját. A konferencia 3 napig tartott és alaposan elemezték a romániai zsidó diákok helyzetét, valamint szervezeti és kulturális feladataikat. A konferencián határozatok többek között követelek, hogy Palesztinában egy főiskolát állítsanak fel a földkultura terjesztésére.

Goldmann Bernát

orth. kóser vendéglő
Prága

II. Truhlarska 10 II. emelet.

A legnevesebb szlovákiai orth. rabbik hechserevel

V. GROSZMANN

orth. כשר vendéglője

BUCUREȘTI

Calea Victoriiei 18

II emelet. Szemben a rendőrprefektúrával
3 fogásos menü 40 lei.

אתרוגני ארצנו הקדושה!

אתכבד להודיע לכל סוחריו אתרוגנים, כי השנה נשלח אלי מאה"ק לטרועסט מכום הגון אתרוגנים יפים ומבודרים אשר גם יש עליהם הכשר מהבית"צ של קהל עדת החרדים בעיה"ק ירושלים (שנתמנה ע"י הגאון"צ אב"ד מרן יוסף חיים זאננענפעלד זצלה"ה). יכן מבלתי מכום לולבים מעבר הירדן ירקים נאים ומבודרים וחוקים שלמים לגמרי בלי נפרד כל שהוא- ובכך מי שרוצה לקנות אתרוגנים ולולבים מארצנו הקדושה יפני אלי במקום, וכל הוריו נשכח כי אני לא אשר במרועסט רק עד ימי הסליחות ועל ר"ה אסע לביתי עיר בערעה אווא צס"ל. אדרעסטע אלי:

David Friedmann Trieste, Italia
Postrestante

A főváros
központjában.

Az erdélyi
kereskedők talál-
kozó helye.

HOTEL ESPLANADE

BUCURESTI, BULEVARDUL ACADEMIEI 8.

Tulajdonos: JACOB FRIEDMANN.

Schweizi vezetés.
Legmodernebb
komfort.

Szobaárak
150 lejtől feljebb.

Judina.

Egy világjáró zsidó érdekes
írásából, a „Né p ü n k” szá-
mára megszerezte —ZSA.

Mélyen bent Szibériában, a Jeniszei és
Abrakan folyók völgyében egy kies fekvésű
falucskaba érkeztem. A helység főutcáján
szembe ötlött egy nagyobb épület, amely
különlöges külsőségeivel és érdekes zöld
kupolájával élénken kitűnik a falusi házacs-
kák hosszú sorából. Az épület bejárata föl-
ött aranyozott nagy betűk tündököltek. Meg-
hökkenem az ámulattól. Megállítottam a
szánkót. Nem hittem szemeimnek. Ez vagy
káprázat, vízió, vagy pedig... én meghib-
bantam. Héber betűk, héber szavak: „Bo-
ruch ato bevoacho!”

Itt a legszomorubb szibériai kiellenség-
be, ahol a köztudat szerint zsidók nem is
igen mernek mutatkozni... Nem, ez lehe-
tetlen! Leszállok a szánkóról és megyek az
elvárszolinak hitt épület felé. Magállók a
bejárat előtt, lesimitom káprázó szemeimet
és megállapítom, hogy ez nem vízió, nem
káprázat, hanem csodálatos valóság. Itt ra-
gyog a legszebb Istenhozott: „Boruch ato
bevoacho.”

Kocsisom észreveszi ámulásomat, meg-
lepésemem és dadogó kérdéseimre felvilá-
gosit:

— Uram, ez egy zsidó imaház. Ebben
a helységben zsidók élnek és a helység
neve Judina.

További kérdéseimre folytatja:

— Judina zsidó lakosai orosz földmü-
vesek, akiknek elődei áttértek a zsidó val-
lásra. Van itt rabbijuk és sóchetjuk.

Igy tudtam meg dióhéjban, hogy kerül
ez a héber üdvözlő felirat ide, a legsöté-
tebb Szibériába, az egymondott világvége.

Ullitervem, hogy nem számolt ilyen
esetőséggel, lehetlenné tette számomra az
utazás hirtelen megszakítását, bármennyire
izgalom is annak a lehetősége, hogy a ju-
dinabeli hittestvérekkel megismerkedjem.
Szilárdan elhatároztam tehát, hogy ide visz-
szatérek, hogy ezeknek a megtérteknek életét
és viszonyait közvetlenül megtapasztaljam.

Néhány hónappal később, a nyár vége
felé sikerült is ide visszakerülnöm. A késő
délutáni órákban érkeztem. A lakosság még
kint dolgozott a földeken, a falu utcáin csak
gyermekek játszadoztak. Megszálltam a ven-
deglőben. A vendéglős, — jóképű muszka,
híve valamilyen ottani keresztény szektának,
— értesülvén jövetelem céljáról, a község
fejéhez Éliás Ben Eliezer Pavlovhoz utasi-
tott. Elindulás előtt megtudtam a vendéglős-
tól, hogy Éliás Pavlov 70 éves ember sza-
tóciszlete van, ő a feje és lelke a kis
helységnek vallási és közigazgatási vonat-
kozásban egyaránt és hogy ő hittesvéreinek
rabbija, sochetje, mohelje egyszemélyben.

Odaérkeztem az üzlethez. Tágas helyi-
ségben sok áru. Sok vásárló főképen asz-
zonyok és gyermekek voltak bent, mikor
beléptem. Ez az első kép sehogyan sem
keltette bennem azt a benyomást mintha
zsidók közé kerültem volna. Valódi oroszok
voltak és tipikus orosz gyermekek. Oroszul
beszéltek. Bemutalkozom a szakálás tincses
Éliásnak orosz nyelven és röviden jelzem
jövetelem célját. Csodálkozást kifejező tek-
intettel nézett reám és kissé reszkeiő
hangon kérdi:

— Ön zsidó?

— Igen, zsidó vagyok — felelém.

Örömteljes mosoly önti el az arcát és
kezét nyújtja:

Zsidókká lett oroszok élete egy szibériai faluban.

— Solem alejchem!

— Alejchem solem! — üdvözlöttük
egymást mire észrevettem, hogy az öregnek
kabátja alól kikandikál az árbá kanfoth.

Miután a vevőit kiszolgálta és egyiknek
másiknak ügyes-bajos dolgaikban sok tü-
relemmel és meleg jóakarattal direktívákat
adott, ismét hozzám fordult, lakására invi-
tált vendégül azzal a kijelentéssel, hogy
készséggel és azonnal áll rendelkezésemre.

Ulközben megkérdeztem Éliástól:

— Tud-e jiddisül?

— Honnan is tudnánk mi itt jiddisül
— válaszolt méla rezignációval, orosz
nyelven, bár de zsidó hangsúllyal. Majd
röviden elmondja faluja történetét.

— Hogy kik vagyunk és hova valók,
— mondja tovább kérdéseimre — mi go-
jimok vagyunk, azaz Voronesz vidéki gojim
leszármazottjai.

A mi elődeinket száz évvel ezelőtt ide de-
portálták, mert megtértek Mózes vallásához.

Odaérkeztünk lakóházához. Szép, tiszta
ház, egyszerű de rendes polgári lakással,
rendezett, ápoltt veteményes és virágos
kerttel. A szobában várnak reánk felesége
Debora és leánya Ráchel. Fiai Zakarija és
Sámson még nem jöttek meg a mezei
munkáról.

Házigazdám bevezet külön szobájába.
Az asztalon látok négy héber könyvet, köz-
tük egy bibliát. Kérdéseimre habozás nél-
kül beismeri, hogy sokat nem ért meg tö-
kéletesen abból, amit olvas. Nyilvánvaló,
hogy nem volt lamdan. Héber könyveit ak-
kor szerezte, amikor a schitát tanulta Rabbi
Hajfecnél Krasnojarszkban. Eitől a rabbi-
tól kapta a bizonyítványt is.

Jellemző a judinabeli Gerimre, hogy
köztük való időzésem négy napja alatt be-
szélgetéseink során nem kerültek szóba
olyan kérdések, amelyek az orosz zsidóság
szociális és gazdasági viszonyait érintik.
Pavlov Éliást és hittestvéreit főképen kul-
tuszkérdések érdeklik. Behatóan érdeklőd-
tek az európai zsidók hitélete, imádságai,
bibliatanulmányai és gyermekevelési mód-
szerei felől.

Tapasztaltam, hogy az idősebb gene-
ráció felette jámbor és istenfélő. Mélysé-
ges áhitattal szólnak a circumcizióról, schi-
táról, kaszrutról, taliszról, tefilinről, chüpo-
ról, a sábbáth és ünnepek szigorú megtartá-
sáról. Különös szigorúsággal tartják be a
Peszach ritusait is. Sok házban sült a ma-
cotot. Ilyenkor a község új kötényeket oszt
ki az asszonyok között. Két hélig tart a
macolsütés, a gabona kezelésre, lisztkészí-
tésre és általában a sütésre vonatkozó ri-
tuálék lelkiismeretes betartásával.

Az öregebbek naponta rendszeresen
imádkoznak. A templomban naponta kétszer
van minjan, kivéve a mezőgazdasági mun-
kák földényének napjain, amikor az öregek
és kisdedek kivételével a munkaképes fér-
fiak és nők, mind kint dolgoznak a földe-
ken. Halálozások évfordulóján naponta há-
romszor van istentisztelet. Legtöbben hébe-
rül imádkoznak, egyesek azonban oroszul.

Pavlov Éliás aggályosnak tartja az új
generáció jövőjét, mert nem tudnak eleget

héberül és mert az igazi zsidó hitéletől
ennek mély értelméről és szépségeiről csak
felületes fogalmaik vannak. Az öregek kö-
zül rajta kívül csak egyesek ismerik némi-
leg a liturgiát, a tulnyomó rész pedig a
héber nyelvtudás és az imák tekintetében
is majdnem, hogy laikus. Ezért kénytelen ő
hajlott kora dacára a nagy ünnepekkor az
istentiszteletek összes funkcióit személye-
sen ellátni. Életének szinte utópisztikus vég-
célja, amelyért minden áldozatra kész, hogy
a közigazgatási hatóságok tegyék neki le-
hetővé egy chéder alapítását. Ugyancsak
sok gondot okoz neki az a körülmény is,
hogy Judinában nincsen Kohen, akivel az
istentiszteletek körüli teendőket megoszt-
hatná.

— Nincsen Kohenünk — mondja bá-
natosan. Istenem — folytatja — honnan is
lenne, hiszen mi nem vagyunk főszyökeres,
„igazi” zsidók. Nagyon nagy gond nekünk
egy Kohen megszerzése a nagy ünnepekre
és minthogy ez sokszor nem sikerül, bi-
zony kénytelen vagyok én, aki nem vagyok
Kohen-ivadék, a parancsoló kényszer oká-
ból hivatalanul funkciókat végezni.

— Ez is nagyon fáj nekem — mondja
szomoruan ez a csodálatos öregember.

Megtudtam azt is, hogy mennyire kö-
rülményes nekik az eszrog és lulav beszer-
zése. Európai Oroszországból kénytelenek
rendelni, de amíg hozzájuk érkezik, vagy
elmúlt már a sátoros ünnep, vagy pedig
teljesen hasznavehetetlen állapotban van már.

— Így foszt meg bennünket a mi mos-
toha helyzetünk az ünnepi örömtől is — mond-
ják a judinai családapák.

Mélységes meghatótltság és szájalom-
fojtogató érzései ülték meg szívemet, lelke-
met, amikor távoztam a judinai hittestvérek
köréből. Ezek a szinte naiv, jóra való, szor-
galmas, istenfélő emberek ott élnek a
legsötétebb Szibériában mint deportált őskö-
ivadékaik, mint a vallási meggyőződés mártí-
rjai, keservesen vergődnek és robotolnak
a becsületes létért és nem ezért, hanem
azért boldogtalanok, mert ők nem „valódi”
zsidók. Boldogtalanok, mert az üdvözlő-
hitélet nem nyújthatja nekik teljességgel azo-
kat a lelki és szellemi jótéteményeket, ame-
lyekkel a világ kultúrnepei közt szétszórt
„igazi” zsidók nagyrésze manapság — saj-
nos! — alig-alig, vagy talán egyáltalán nem
törődik.

— 25 éve fennálló jól
bevezetett kóser étterem,
jutányos feltételek mellett kiadó. Ernster
étterem Cluj, str. Cotului 3.

Emenorák
Zgyertyatartók,
üserlegek,
Sevőeszközök,
Ttemplomi kegy-
szerek,
bármily művészi kivitelben leg-
olcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„Tacamul”
ezüstáru gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u.) 6.

Dr Frenkel Bernát vallástanár zsidó nevelő intézete

6—14 éves fiúk és leányok és nagyobb leányok részére
BUDAPESTEN, VII. Stefánia-ut 67. Kertes villában.
Prospektus díjmentes.

Szörme áruk legjutányosabban Leichner szörmeáruházban, Uri-u. 4. Telefon 773

Kik Teodor Lessing igazi gyilkosai?!

— Lessing utolsó levele. —

Marienbadi tudósításunk szerint az augusztus 30-án legyilkolt kiváló tudós, Theodor Lessingnek holtteste körül még mindig nem csendesedtek el az izgalmak. Eddigi vizsgálatok szerint a telesek, két morvaországi német horogkeresztes: Ekkert és Zischka voltak, de a gyilkosság értelmi szerzője a német határon belül, a Harmadik Birodalom vezetői között található. Lessingnek egyik legutolsó levele, amelyet a „Manchester Guardian”-hoz intézett, teljes felvilágosítást nyújt arról, hogy kik a tulajdonképeni gyilkosok és milyen eszközökkel vetek igénybe a gyilkolás keresztülvitelére. Közzöljük a fontosabb részeit a levélnek:

„Egy rádió előadás során Goebbels úgy nyilatkozott rólam, mint a zsidó Lazarusról, aki azt állította Hindenburg köztársasági elnökről, hogy tömeggyilkos és azt hirdetem, hogy a német katonák a lövészárkokban becsstelen célokért harcoltak. A vád ellenem zseniálisan volt összeállítva és hallottam, amint a tömeg felém kiáltotta: „Akasszátok fel!” Aztán következett a végső csapás. Közölték a német lapok, hogy 40.000 márkát fizetnek annak, aki élve visszavisz engem Németországba.

Ma már azonban 80.000 márka van fejemre tűzve. Nem tudom hogy ezt valóban komolyan gondolják, de ez amugysem változtat semmit helyzetemen. Egy békés német íróból — üldözötté váltam. És minden további vádalahelyezés még jobban megnehezíti helyzetemet. Azt, hogy még élben vagyok csak barátaimnak köszönhetem, akik nál jelenleg tartózkodom.”

A barátai azonban nem tudták őt megvédelmezni. Mert utólrta Goebbels gyilkos keze tisztességes elzárkózottságában is.

Lessing holttesténél az egész kulturvilág megdöbbenéssel állott meg és a marienbadi zsidó temető halottsházában a holttestet nem csupán csak a prágai tudó-

mányos és szellemi világ kiválóságai keresték föl, de Németország egyik volt kiváló politikusa, aki keresztény volta mellett a német arisztokrácia egy nagyon is ismert tagja, helyezett virágkoszorúja a meggyilkolt tudós egyszerű deszkakoporsójára. Kifejezte egyben részvétét a hitközség vezetőinek, a nagy tudós tragikus elhunytá fölt, arra kérve egyben a jelenlevőket, hogy a nagy nyilvánossággal ne közöljék nevét, mivel politikai okok diktálják annak elhallgatását.

Theodor Lessing temetése

A Hitler-terror áldozatának, Theodor Lessingnek temetése a marienbadi zsidó temetőben ment végbe. A temetés időpontját titokba tartották, mivel félték az esetleges tüntetésektől. Ezek dacára a nyitott sírnál nagy tömeg jelent meg, a meggyilkoltak barátai és tisztelői.

A marienbadi hitközség a meggyilkoltat a maga halottjának tekintette és diszkrét helyet jelölt ki részére a temető legszebb helyén. Teodor Lessing végrendelete értelmében gyászbeszédet nem tartottak sírjánál és csupán a szokásos gyászimák recitálták el a nyitott sírnál.

A koporsó körül volt véve virágzönnel és közepén egy tövise korona feküdt a Poale Cion vörös szalagjával. Egy nagyon is közismert keresztény személyiség Németországból, akinek nevét azonban nem lehet nyilvánosságra hozni, egy iratot tett a koporsóra, melyre a következőket írta fel:

Theodor Lessingnek — az emberiség és az igazság fáradszónak harcosának — egy német — a német milliók nevében.

Theodor Lessing sírjába egy marék palesztinai földet is helyeztek, amit a meggyilkolt barátai küldöttek. A temetés nagyon egyszerű és csendes volt, de a gyászolókra annál nagyobb hatással volt ez a csendesség. A temetés ideje alatt a csendőrség vigyázott és cirkált a temető körül.

Párisi panaszos levél a károlyi orth. hitközségi viszályok miatt

A Központi Iroda figyelmébe

Megdöbbenve olvasom Párisban a „Népünk” Viharos jelenetek között zajlott le az Erdélyi Központi Iroda választmányi ülése” című cikkét. Örülünk a „Népünk” itteni elterjedtségének és érdeklődéssel olvassuk a jó hazai újságokat. Illetve csak lessük a jót. Am azt kell olvasnunk, hogy „éles szóváltás folyt a nagykarolyi és a szilágysomlyói főbbik között. A választmányi gyűlés több ízben botrányba és verekedésbe fult.” Nem érzem magam hivatalos, hogy állást foglaljak nagy emberek dolgában. Am meg kell állapítani mindenkinek, hogy a dolgoknak ez a menete helytelen. O. vasom szintén, hogy Hitler, a nagy Háman felszólítja sokmillió náciáját egy általa szerkesztett mindennapi ima elmondására egy éven keresztül. Az „ima” azt tartalmazza, hogy az Ur Isten teremtsen egy új Mózeszt, aki úgy az ő 600.000, valamint az egész világ zsidóit vezesse Zsidóországba. A nagy tengeren keresztül. De ez egyszer a zsidók fuljanak bele. Most kérdezem, ilyen időben, ilyen nehéz hangulatban a mi vezéreink, a mi tudásaink, a mi nagyjaink arról vitatkoznak és azon veszekednek, hogy keltészakítás-e az a szép zsidó község, amely minden zsidóságszerepek összefoglalása, a szalmári hitközségét.

Ez lehetetlen, ezt egyik sem akarhatja. Vitézükre mi csak ezt mondhatjuk: „Ezek is azok az élő I. szavai. „Ugy a károlyi, valamint a váradi, somlyói, tasnádi és a többi papok, ha nézeteik el is térnek, csak jól akarnak. Hiszen, ha nem így gondolkoznánk, miként tudnók megtartani Szent Thóránk azon parancsát: „Ne térj le az utról, melyre tanítanak, sem jobbra, sem balra.”

Am elítéljük a választmány azon világi tagjait, akik kerélen szólát oda, hogy igenis „gizóru,” szeljétek kettél! Róluk nem hisszük, hogy lösem-somáim gondolták volna. Ők nem tudják, hogy amidőn 1869—71-ben Magyarországon a mi szent papjaink, élükön dicső nagyapám, a margittai cad-dik az ortodoxiát a neologiatól elválasztották, ennek meg volt az oka. De egy olyan zsidó közösséget, mint Szalmárt keltészelnem nem szabad és nem lehet. Ez megbántása volna az élő zsidóságnak és az ősek szellemének. A mi erdélyi orth. Központi Irodánk részéről is érthetetlen, hogy ezt a választmányi ülést összehívta. En ennek a nagy szerény-ségnek az ellenkezőjét tapasztaltam nála.

A nagykarolyi orth. hitközségben hoztunk egy határozatot, sajnos, éppen az én elnökségem alatt, évekket ezelőtt, hogy olyan tagoktól, kiknek felelőségeik saját hajban járnak, hitközségi adót nem fogadunk el és elveszlik választójogukat. Terror alatt hoztuk ezt a határozatot. Félteztük a hitközség békéjét a „kiabálókól.” Az eredmény: A saját haju asszonyok azóta 5 ról 50 re szaporodtak. A gabella szédítően magas. A hitközség el van adósodva és anyagi zavarokkal küzd. Az alkalmazottak fizetését meg kell nyomorítani és azt sem tudja fizetni. Amikor közgyűlés, vagy választás van: 250 tagból 18—20 jelenik meg és azok választják a hitközség vezetőit.

A kitaszított tagok és azok, akik ezt hibáztatják, alakították meg a „Machziké Thora” egyesületet, felvettek egy arabbit, ahol minden nap tanulnak és mondhatom ezen egyesület a károlyi zsidóság erőssége és disze.

Ez az egyesület kérvénnyel fordult az orth. Központi Irodához, amely kérvényt a hitközségi tagok túlnyomó nagy része aláírta. Kértük a haszon-talan, jogtalan és jogfosztó határozat megsemmisítését. Ennek már egy éve. Az Iroda kérvényünket még napirendre sem tűzte. Kérdelem egész Erdély zsidóságát, nem lett volna fontosabb ezt tárgyalni, mint a szalmári szakítást.

Nem lett volna fontosabb Károlyban visszaállítani a régi jó, példás békét és arra a magas nívóra visszaállítani a károlyi hitközséget, amelyre az a régi tagok emétek. A mai nemzedék szülei, akik nagy áldozatok árán egy szép orthodox hitközséget teremtettek.

A két szomszéd hitközségben békét kell teremteni. Arra kell törekedni, hogy megnyerjük a szalmáriakat, hogy nyujtsanak bekejobbot egymásnak és közös erővel, testvéri egyetértéssel vezessék nagymultu hitközségüket.

Igy azán, ha béke és egység lesz, remélhetünk egy jobb jövőt. A Teremtő a közeledő nagy ünnepeken meghallgatja imáinkat s megkegyelmez mindnyájunknak s teljesülni fog minden kérésünk.

Látni fogjuk szemmel, hogy „Ime nem alszik és nem szunyad Izrael öre.”

Páris, 1933 aug.

Grosz József.

Lapunk évfordulója

Ahogy jön a zsidóság nagy ünnepe, ahogy közeleg a Roshasonoh, nekünk külön ünnepet jelent ez. Évfordulót, amely jelzi, hogy ismét eltelt egy küzdelmekben, csalódásokban és néha örömmel is telt évszázad, s lapunk megjelenésében is, évfordulóhoz jutottunk.

Nem akarjuk dicsérni magunkat, mert az nem ildomos és nincsen is értelme. Dicsér bennünket, az a tény, hogy sok előfizető és olvasó, Erdélyben, Csehszlovákiában és Jugoszláviában hétről-hétre szeretettel fogadja lapunkat.

Mennyi harc, mennyi küzdelem, mennyi fáradtság sűrűsödik bele, egy-egy ilyen lappeldányban. Mint hangokat és rezgéseket felfogó rádió, kell felfogjuk a világ minden részéből érkező, zsidókat érdeklő híreket. Felfogni és megrögzíteni betűkben. És mennyi fájdalom, amikor a zsidó szenvedések golgotáját jelentő ezernyi hír befut hozzánk, levelek, táviratok és telefon utján. A mi szívünket üti meg legelőször, amikor a németországi zsidóság tengernyi szenvedéséről jön a jelentés. Meg amikor a világ minden részéből zsidó fájdalomokról és oly kevés zsidó örömről jön a hír. Egy évben mennyi, mennyi történet, s mi igyekezünk mindenkor hű krónikásai lenni a nagy eseményeknek. Nem a mi bűnünk, hogy sokkal több könnyről, mint kacagásról kellett írunk. Mi szívebben adnánk hírt jóról, mint rosszról. Hű krónikások és objektív kommentátorok akartunk lenni és reméljük, hogy misszióinkat érdeméhez méltóan honorálja a mi közönségünk és fogja azt tenni a jövőben is.

Egy küzdelmekkel teli, sok szomorúságot jelentő évet zárunk és lépünk megjelenési dátumaink új periodusába. Nem ünneplünk és nem gyujtunk örömtüzeket. Akik előbb hétről-hétre, azután évről-évre azt várták volna, hogy ellankadjunk, hogy fáradtan kihulljon a toll, a mi bátor, kérelhetetlen, éles tollunk — a kezünkéből, azok most ismét szegényebbek lehetnek egy reménnyel. Lapunk él és dolgozik, áll a zsidóság vártáján, meg nem alkuvoan és hivatását százperentesen teljesítve.

Nem kérünk egyebet előfizelőinktől és olvasóinktól, minthogy támogassák továbbra is önzellen, nehéz és kitartó munkánkat.

Mit igérünk viszont ezért cserébe?

Egy bátor, harcias, zsidó érdekekért a végtelenségig sikraszálló orgánusot. Egy meg nem alkuvo újságot, mely semmiféle hatalomtól nem riad meg: ha zsidó kollektív érdekek védelméről van szó.

Kívánunk egyidejűleg valamennyi olvasónknak, egy gazi

חתיבה וחתימה טובה!

A „Népünk” szerkesztősége és kiadóhivatala.

— A cseh legfelsőbb bíróság teljesen önálló autonómiát adott a munkácsi szentegylet részére.

Munkács. Azon évtizedes harc, amely a munkácsi hitközség és a Chevra Kadisa között volt az elmúlt héten jutott a legfelsőbb bíróság előtt befejezéshez. A munkácsi hitközség ugyanis évtizedek óta harcolt azért, hogy a Chevra Kadisa autonóm jogainak felfüggesztése mellett, felsőbb egyházi hatósága, a hitközség legyen és a szentegylet gazdasági irányítása szintén az ő felügyelete alá tartozzék. A Chevra Kadisa védekezett és a harc vége az lett, hogy teljesen önállóan, függetlenül a hitközségtől intézheli a szentegylet mindenkori vezetősége az ügyeket. A Chevrának autonóm testületként való biztosítása munkácsi körökben általános megelégedést keltett, dacára annak, hogy a hitközség jelenlegi ideiglenes vezetőségének munkája iránt a legnagyobb bizalommal van.

— **A Mizrachí akciója a XVIII-ik prágai világkongresszuson a kék-fehér lobogónak és a Hatikvának hivatalos elismeréséért.** A Prágában megtartott XVIII-ik világkongresszuson a Mizrachí vezetőség 77 delegátus aláírásával javaslatot terjesztett elő, hogy a kongresszus a kék-fehér lobogót a zsidó ország hivatalos lobogójának proklamálja. Ugyancsak javaslatot terjesztett be, hogy a Hatikvát, mint a mozgalom hivatalos himnuszát ismerje el a kongresszus. A javaslat egyidejűleg a kongressz bírósági büntető szankciók életbeléptetését kérte a kék-fehér lobogó és a Hatikva meggyalázása esetén. A javaslat körül nagy viták fejlődtek ki, mivel a munkáscsoport képviselője Jisrael Mareninszki fölöslegesnek tartja annak kimondását, minthogy már a múltban is történtek erre vonatkozólag kongressz-bírósági határozatok, amelyek elítéltek mindennemű kihágást a zsidó lobogóval szemben. A javaslatot azonban nagy többséggel mégis elfogadták, dacára annak, hogy a munkásdelegátusok távolították magukat a szavazástól.

— **Eljegyzés.** Klein Bözsike urleányt Budapestről, eljegyezte Friedmann László Oradea.

— **30.000 dollár egy Tóráért.** Newyork. Igen érdekes hír érkezett a napokban Newyorkból, amely szerint az egyik newyorki zsinagóga 30.000 dollárért vett meg egy aukción egy Tórá. Ennek a Tóranak egyébként igen érdekes története van. Az oroszországi zsidók egy ízben, midőn újra elültek a pogromok és üldözések és megengedték számukra, hogy visszatérjenek, a cárnak egy drágakövekkel ékesített tóratekereset adtak ajándékba hódolatuk jeléül. Ettől az órától kezdve a cár mindig magával vitte a zsidók adományát. Az összeomlás után az uralkodóház egy tagja magával vitte az emigrációba az értékes és történelmi becsű Tórá és most hosszú és viharos kalandok után egy newyorki zsinagóga birtokába került. Ezzel tehát újra visszanyerte eredeti rendeltetését.

— **A harmadik birodalom szedi az áldozatait.** Genf. Egy küsnachtli szállodában az ismert berlini házaspár, Bruno May-Wolf és neje álomtablettákkal megmérgezték magukat és kiszenvettek. Dr. May, Berlin egyik legnevesebb zsidó szemorvosa volt és általános tekintélynek örvendett. A nemzetiszocialista uralom következtében állandó rettegésben élt, úgy hogy idegei teljesen felmondták a szolgálatot és egy svájci szanatóriumba kellett szállítani gyógykezelés céljából. Rövid pár napja, hogy a szanatóriumot gyógyultán elhagyta, amely úgy látszik, csak látszólagos volt. Nem volt többé képes arra, hogy újra álljon a német határt és kitegye magát Hitler terrorjának. Inkább a halált választotta és feleségével együtt egy vidéki szállodában öngyilkosságot követtek el.

— **1000 márka vérdíj Einstein fejére.** Az egész világ kulturközvélemény oszlatlan megütközéssel értesült arról az újabb rémhírről, mely szerint a német nemzetiszocialisták elhatározták, hogy Einsteint elteszik láb alól. E célból egy 1000 márkás vérdíjat is kitűztek a teljes jutalmáa. Einsteinnak állítólag azért kell életével megfizetnie a nemzetiszocialista uralmat, mert a külföldi lapokban nyíltan állástfoglalt Hitler rendszere ellen és leplezte a terroraktusokat. Természetesen Einstein tanár is nyugtalanodik a hírek kolportálása miatt, mert ha nem is igaz, hogy ilyen határozat volna, a jelszó már így is ki van adva Einstein tanár meggyilkolására. A német nemzetiszocialista uralom a jelek szerint már nem elégszik meg azzal, hogy a birodalom határain belül kipusztítja a legnagyobb szellemi nagyságokat, de üldözi őket határain túl is, hogy minden igazi alkotást és tudományt kiirtson. Lessing után tehát Einstein következik, kórnunk egyik legnagyobb szellemi örösa.

— **Világkongresszus a fajgyűlölet ellen.** Bécs. Teréz Harrand asszony, az antiszemizmus elleni küzdelem előharcosának kezdeményezésére, Bécsben világkongresszust készítenek elő a fajgyűlölet leküzdése érdekében. A kongresszusra meghívót kapnak az összes államok progresszív szervezetei, amely már ez év őszén meg is lesz tartva.

— **Harc a huszti főrabbi-állás betöltése körül.** Huszt. — Duschinszky főrabbinak Jeruzsálemba való távozása folytán a huszti orth. zsidóság nehéz helyzetben van, hogy ki-válassza azon férfit, aki úgy az eltávozott Duschinszki főrabbi, avagy az oly világnagyságok helyébe, mint a boldogult Mhram-Sik és az Arigasz-Hábosem utódjaként méltóan töltsse be a huszti főrabbi széket. A választás mindenestre igen érdekes eredményeket hozhat, mivel a szembenálló hitközségi pártok a következő főrabbiakat jelölik: Grünwald főrabbit, Teitelbaum Joel nagykárolyi főrabbit, továbbá a pápai, vizsniczai és székellyhidi főrabbiakat. Legjobb esélye eddig a pápai főrabbinak van, aki az Arigasz-Hábasem fia. Természetes, most már a hitközségi tagokon fog mulni, hogy ki legyen Duschinszky főrabbi utódja. A városban általában nagy érdeklődés mutatkozik a közeljövőben lefolytatandó ezen főrabbi választás iránt, annál is inkább, mivel Eisikovits H. elnök vezetése mellett a hitközség, dacára a nagy krízisek, elég jó szituációban van, hiszen a tisztviselők pontosan lesznek fizelve, a talmud-thora iskolákat rendszeresen támogatják és tartják fenn, és a banktartozások is állandóan rendezve lesznek.

— **Aki olcsón és jól akar étkezni,** az keresse fel Kätz orih. kóser vendéglőjét București str. Carol 32, I. em.

— **Halálozás.** A vajdahunyadi zsidóság mély részvétellel kísérte ki utolsó útjára Adler Sámuelné h. főrabbinét, aki vérmérgezés következtében 33 éves korában hirtelen elhunyt. Temetésén a gyulai főrabbi, valamint férje Adler Sámuel h. főrabbi mondtak megható gyászbeszédet.

— **A bolygó zsidó vándorbotot vehet.** A Manchester Guardian sürgönyi közöli Berlinből. A sürgöny szerint dr Gericke, a fajkutatás belügyminiszteri szakértője, memorandumban fektette le: milyen legyen a német birodalomban a zsidóság jövőbeli helyzete. Az emlékirat bevezető sorai: — „Államunkat zsidók nélkül kell felépítenünk, akik a német birodalomban csak mint hazátlan idegenek tartózkodhatnak és semmi lörvényes pozícióval nem rendelkezhetnek. Ezáltal a bolygó zsidó majd arra kényszerül, hogy újra kézbe vegye vándorbotját.”

— **A wormsi zsidóság kétségbeejtő helyzete.** A wormsi zsidóság rendkívül kétségbeejtő helyzetére lehet következtetni azokból a hivatalos jelentésekből, amelyek az utóbbi napok során ott megjelentek. A tartományi rendőrfőnökség, valamint a helyi rendőrség nyilatkozatokat tett közzé, mely szerint a zsidók felháborítóan kihívó módon viselkednek a nemzetiszocialista pártokkal, a keresztény nőkkel és az állammal szemben. A népharag tehát annyira feldühödött a zsidók ellen — írja a hivatalos jelentés — hogy kénytelenek voltak számos zsidót őrizetbe venni lestiépességük megóvása céljából. De már most figyelmeztetik a zsidó lakosságot, hogy többé nem lesznek ilyen kiméletesek és ha nem fognak tartózkodóban viselkedni, úgy sokkal súlyosabb eszközöket fog igénybe venni a hatóság. — Worms, mint ismeretes, a világhírű Rabbi Selomo Jichak (RASI)nak volt szülőhelye.

— **Dániából szállítanak kóser húst Németországba.** Minthogy a saktolás Németországban tiltva van, Koppenhágában állítottak fel nagyszabású husüzemet, mely fagyasztott kóser húst szállít Németországba. Julius közepén már több mint tízezer kiló húst szállítottak hetenként Franfuriba. A német kormány e héten emiatt rendkívül magas vámot vetett ki a kóser fagyasztott husra...

Palesztinai hírek

Dr Max Marcust, a berlini egyetem magántanárát meghívták a tel-avivi Hadassah kórház főorvosává.

A palesztinai kormány az ITA legújabb távirata szerint 350.009 font kölcsönt nyújt Tel-Aviv városának közmunkák céljaira. Tel-Aviv város egyébként a kormánykölcsöntől eltekintve egy nagyobb kölcsönt kíván felvenni, hogy teljesen keresztülvigye városfejlesztési terveit. Új ipari és lakónegyedeket kívánnak építeni, amelyekben sok ezer munkás kap állandóan foglalkozást.

Julius 7-től augusztus 7-ig Jeruzsálemben egy arab kiállítás volt. Erről a kiállításról írja a „Carmel” arab lap szerint a következőket: Sajnálatos kell megállapítanunk, hogy a jeruzsálemi arab kiállításon palesztinai arab termékek igen silány mértékben voltak képviselve. Ugyszólván az összes termékek a transjordániai arab lakosság produktumai voltak. — A palesztinai zsidó sajtó ehhez csak annyit fűz hozzá, hogy igen vérszegének az arabok kísérletei, hogy minduntalan a zsidó munkát utánozzák. Így például már arabok is megalkotották a Nemzeti Alapot és gyűjtéseket is rendeznek cégére alatt.

Ábrahám Stavsky apjának, mint megírtuk nem akarták megadni a beutazási engedélyt Palesztinába. Később sikerült kieszközölnie, hogy beutazását jóváhagyják a palesztinai hatóságok. Stavsky apja már meg is érkezett Palesztinába és meglátogatta a börtönbe fiát. A viszontlátás, az apa és fia között igen drámai körülmények között folyt le két rendőrtisztviselő jelenlétében. Stavsky biztosította édesatyját, hogy tökéletesen ártatlan Arlosoroff ellen elkövetett merénylet ügyében.

Tel Aviv polgármestere, Diezengoff, még a cionista konferencia során beadványt intézett a konferenciához, hogy a legközelebbi cionista konferenciát Tel-Avivban tartsák meg. Ez a turista forgalomnak is rendkívüli fellendülést jelentené. A keletvási épületét bocsájtaná rendelkezésére a város erre az időre. A cionista kongresszus az indítványt elfogadta.

Az Ivriyah legutóbbi ülésén elhatározták, hogy a Habima héber színház építésének céljaira egy külön felket bocsájtanak Tel-Avivba rendelkezésre azzal a kikötéssel, hogy szombat és ünnepnapokon előadást nem szabad tartaniok és az építkezések során a munka is szünetelni fog ezeken a napokon.

A „Falesztin” arab hivatalos lap éles támadást intéz a kormány ellen, hogy a zsidókat is részesíti közmunkákban.

Palesztinai hivatalos jelentések szerint az utóbbi hónapokban 25 német orvos telepedett le, köztük 2 orvosprofesszor is. — A közeljövőben egy orvoskamara alakul Palesztinában.

Akcio indult az oroszországi zsidóság támogatásának céljaira. A bizottság röpiratban hívta fel a palesztinai zsidóságot az akció támogatására.

A svájci német segélybizottság összeköttetésbe lépett Diskin zsidó árvaházával, hogy német menekültektől származó zsidó árvagyermekeket Palesztinába vigyenek. A segélybizottság nyilatkozata szerint a német árvagyermekeket már egész rövid időn belül el fogják helyezni a Palesztinai árvaházakban.

A Haifába augusztus 27-én befutott a „Burgas” bulgár személygépkocsi, amely 90 utast hozott magával. Ebből 41-en mint turisták akarták állépní a határt, akik közül a határrendőrség egyellen egyet sem engedett az országba.

Diezengoff polgármester elnöksége alatt megalkult filmharmonikus zenegyoesület képzelt zenészeket keres orcseszttere számára. Ajánlatok a következő címre küldendők: Music House F, Saphir Tel Awiv.

A jaffai kikötőben, a felhalmozódott áruforgalom folytán, a hatóság kényszerülve volt a további árukirakodásokat beállítani. A tel-avivi városi tanács és kereskedelmi kamara tiltakoztak az intézkedés ellen. Erős agitáció indult meg a kormánnyal szemben azért, hogy dacára a nagy vámbevételeknek a palesztinai kormányzat nem gondoskodott idejekorán a kikötő kiépítéséről, hogy az érkező áruk megérkeztek kirakodhassanak.

Van Vriesland, Hollandia jeruzsálemi főkonzulát a Holt-tengerhez tett autókirándulása alkalmával 5 felfegyverzett bandita támadta meg és egy leadott lövéssel, vállán könnyen megsebesítette. Van Vriesland elleni merényletről még nem lehet megállapítani, hogy ez rablótámadás volt-e avagy arra tekintettel, hogy mint cionista vezető, egyidejűleg a Holt-tenger ásványkincseinek kiaknázására alakult társaság egyik vezérképviselője, nem-e politikai merényletről van szó?

Szólókiállítás volt Palesztinában szeptember 15-én és a kormány a legjobban kezelt szőlőkert tulajdonosának 20 fontot adott első díjként, míg a második díjnak 10 fontot, a harmadiknak pedig 5 fontot jutott elismerésként. A kiállításban 11 szőlőtulajdonos vett részt.

Egyesületi hírek

A nagyváradi orth. izr. hitközség vasárnap, folyó hó 10-én megtartott képviselőtestületi választásán 656 szavazatot kapott le, és pedig 383 szavazatot kapott a Kohn Dávid párt, míg az Egységes pártra 272 szavazatot kapott. A képviselőtestület tagjai a következők lettek: Leitner Sándor, Nuszbaum Sámuel, Mezei Márton, Silbermann József, Hönigsberg N. F., Ullmann József, Moskovits Izidor, Kohn Dávid (börkereskedő), Spitzer Izrael, Krausz Sándor, Leichtmann Jenő, Vitraël Gábor, Rosenberg Henrik, Schwartz Jakab asztalos, Ullmann István, Dénes Izidor, Farkas Sámuel, Rosenberg Adolf, Freund Lajos, Grosszman Benő, Engländer Izrael, Krausz Zoltán, Máhringer Károly, Sonnenwirth Sándor, Stern Miksa, Sternberg Salamon, Weizer Eisik, Schwalb Lázár, Weisz Sámuel, Ullmann N. Miklós, Berger Simon, ifj. Salamon József, Spitzer Antal, Rosenbaum Adolf, Hauer Hirsch Hermann és Kohn Dávid pék.

Belényesi levél. — A „Népünk” főszerkesztőjének városunkba tett látogatása és előadása nem maradt hatás nélkül. Beszédében elhangzott elvi megállapítások pörölycsapásként hatottak, és felrúgták letargiájából az itteni zsidóságot, különösen azonban a zsidó ifjuság széles sorait. Már a következő napokban élénk mozgalom indult meg egy helyi szervezettel megalakítása érdekében. Augusztus 26-án Ruchwald Sándor, Grünstein Sándor és Weisz István kezdeményezésére szépszámu közönség jelenlétében indult meg a kónoly mozgalom, míg szept 3-án a belényesi zsidósági részvételével megalakult a „Belényesi zsidó kör” néven egy zsidó kultur és sport egyesület. Az alakuló gyűlés a következő vezetőséget választotta meg: — Elnök: Dr. Politzer Alajos, ügyvezető elnök: Schörfér Vilmos, alelnökök: dr. Brauman Klára és Lakatos József, pénztárnok: Weisgláz Lajos, háznagy: Lévi Lázár, könyvtáros: Kun Máttyás, jegyző: Maurer Samu, aljegyző: Lebovits Irén, jogtanácsos: Weisz Andor. Ezenkívül egy 12 tagú választmányt is választottak. Az új egyesület már arra is ígéretet tett, hogy tehetségéhez mérten támogatni fogja a palesztinai építmunkát. Meg kell említenünk, hogy Roth Margitnak, a helyi Ceiroth Mizrachit elnökének is sok érdeme van az egyesület létrejöttében.

Ábrahám Géza

Baia-Maren reorganizálódott az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség helyicsoportja. A helyicsoport reorganizációs közgyűlésén az E. Zs. N. Sz. központjának képviseletében dr. N. M. Gelber és dr. Jordán Viktor urak vettek részt. A közgyűlés a következő vezetőséget választotta: tiszteletbeli elnökök: Steinfeld Béla, Hirsch Jakab, elnökök: Dr. Goldstein Nándor, Weisz Sándor, alelnökök: Weisz Kálmán, ügyvezető Dr. Gerendi Béla, titkárok: Róza Andor, Löwy Ernő, jogtanácsosok: Dr. Barna Samu, dr. Farkas, Keren Hajesod: Jakab Samu, Keren Kajemeth: Vértés Magda, Lányi Andor, ifjusági ügyek: Weisz Simi, Palesztina ügyek: Fuchs Izsó, pénztárnok: Frankovits Hermann. A választmány tagjai: Boros Pál, Berger Adolf, dr. Barna Samu, dr. Sarudi Farkas, dr. Gottlieb Kálmán, Berger Lajos, Blau Dezső, Frankovits Aladár, Lautmann Ernő, Lautmann Izidor, Kepecs Menyhért, Sichernmann Sándor, Benedek Vilmos, Deutsch Béla, Sugár Kálmán, Vértés Adolf, Weisz Géza, dr. Orbán Sándor, Ing. Sipos, dr. Révész, Róth László, Lányi László, Gottlieb László, Herskovits Izidor, Muszkál Samu, Popper Sándor, Schroober Izidor, Löwy Ábrahám, Weisz Géza, Kuhn Hermann, dr. Herskovits, Somló Armin, dr. Gáll, Markovits Pál, Krausz Romeo, dr. Kertész Armin, Radó Dezső, Lengyel Miklós, Neumann Zsigmondné.

A vulcáni Mizrachit a közelmúlt napokban alakult meg és a következő vezetőséget választotta: Junger Samu elnök, Moldován Sámuel alelnök, Fixler Salamon pénztárnok, Dávidovits Dávid titkár. Választmányi tagok: Teszler Sámuel, Spitzer Manó és Fischer Sámuel. Levelezési cím: Fixler Salamon Vulvan, j. Hunedoara.

Halálozás. A nagyidai (Szlovénkö) zsidóságot szomorú gyász ráta meg az elmúlt hét szombatján, amidőn köztiszteltben álló főbbjára, Reichmann H. 74 éveskorában hirtelen elhunyt. A megboldogult nagy cádik unokája volt R. Eizik Bilitzer nagynevű gaónnak.

Az ungvári hitközség pászkaüzemét hat évre bérbeadta egy kassai vállalkozónak. — A hitközség vezetősége rabbi Jehosua Grünwaldot, mint Ros Bezdint megválasztotta és magasabb fizetést szabott számára, mint a többi alrabbinak.

A szlovénköi „Machziké Jesivajs” központi bizottsága a napokban tartotta ülését Szereden, Herzog Gyula (Érsekújvár) elnök és Eckstein Mózes szeredi főrabbi, alelnök vezetése mellett. A Machziké Jesivajs ebben az évben a rossz gazdasági viszonyok dacára 20.000 koronával többel gyűjtött jessivatámogatásra, mint tavaly. A bamidbor-szombat 40.000 csehkoronát jövedelmezett. Mindez azt bizonyítja, hogy a szlovénköi orthodoxia tudatára jutott a „Machziké Jesivajs” fontosságának. A referátumok meghallgatása után élénk vita fejlődött ki, többek között Fürst Márkus alelnök (Pozsony), Kohn Rafael (Érsekújvár), Sussmann Izidor (Galanta) felszólalásai adtak útmutatást a jövő munkára. Határozatba ment, hogy ugyanannyi szubvenciót adnak a jövő téli z-mann-ra, mint az idei nyári szemeszterre. A segélyező zsidók sorába felvették: Hunfalva, Hanusovce és Negyed zsidóit. Mozgalmat indítanak arra, hogy Szlovákiában minden orthodox hitközség, költségvetésében 2-3 százalékot jessivatamokra irányozzon elő.

A kosicei rádióban az ismert szlovénköi cionista-revizionista vezető, dr. Gottesmann L. L., — kongresszusi delegátus, szeptember 18-án hétfőn tartott előadást a „XVIII-ik cionista kongresszus tanulságai” — címen. Az előadást nagy érdeklődés előzte meg.

Héber gimnázium Ungváron. A több mint 10 éve fennálló héber elemi iskola folytatásképpen szept. 1-én megnyílt az ungvári héber gimnázium is, amely már megszerezte a nyilvánossági jogot is. Szervezete megfelel a munkácsi héber gimnáziumnak, melynek mintájára fog ez is kiépülni. Az 1. ső osztályba 40 növendék jelentkezett. Orvendetes esemény, melynek jelentősége a város határait messze túlszárnyalja.

A kosicei Ceire Mizrachit az elmúlt héten zsufolt terem előtt tartotta meg sorozatos „Előújás” rendezvényének harmadik számát. Vezércikkében Brisk Sámuel erősen támadja a cionista baloldali politikáját és foglalkozik a konferenciái szerepükkel is. — Ezt követően Goldberger Lea egyik zsidótárgyú tárcáját olvasta fel élénk tetszés mellett. — Rosenblüth Rachel jólsikerült szavazata után Koth Sámuel általános érdeklődés mellett a Tóra w Avoda cikkét akarta felolvasni, azonban a nagy Mizrachit ezt érthetetlen okokból nem engedte meg. A Ceire Mizrachit természetesen erőteljesen tiltakozott ez ellen. — Ezután Schwalb Mirjam beszélt Achad Háámról és méltatja írói és politikai jelentőségét. — Feldmann Sámuel a French esetről számol be. Junger Chana a most lezajlott C. M. táboráról beszélt és méltatja annak jelentőségét. — Landesmann Elieser mizrachit híreket, majd Landau sporthíreket ad elő és kéri a tagokat, hogy támogassák a Makabbi tornaszakosztályt. Az énekkar Grünfeld Ernő vezetése mellett működött szép sikerrel. (K. S.)

Uj héber iskolák Rusziaszkóban. A Munkacsón székelő héber iskola egyesület propagandájával sikerült Szolyván és Beregszászon héber elemi iskolákat megszervezni. Az új iskolák szept. 1-én már meg is nyíltak. A szolyvai iskola fenntartásához a központ havi 600 ck. támogatást nyújt, míg a beregszászi héber iskola saját költségén tartja fenn magát.

Az ungvári Chewra Kadischa hosszas tanácskozások során elhatározta, hogy egy zsidó kórházat létesít. Egy zsidó kórház felállítását égető szükségként jelentkezett már hosszabb idő óta, hogy a nélkülözhető és nyomorgó zsidó tömegek számára legalább betegségekben menedéket tudjanak nyújtani. Ungvár zsidó körének minden rétegét bevonják az alapítási munkálatokban. Egyébként a Chewranak egy nagyobb alapítvány is rendelkezésére áll a kormány berendezésére. Ezenkívül számíthatnak a város és állam támogatására is és nem utolsósorban a közletársaság hitközségeinek, valamint tagjainak zsidó jószívűségére is, amely minden ilyen szűk éges helyzetben és alkalomkor testvéri szeretettel nyilvánul meg.

A zsidói E. Zs. N. Sz. helyicsoport meghívására szépszámu közönsége jelenlétében, palesztinai impresszióiról tartott igen élvezetes előadást Kertész Mártonné, a kolozsvári Wizo illuziris tagja. Az előadást dr. Lévi Lajos, a zsidói helyicsoport elnöke vezette be. Lekes szavakkal emlékezett meg a palesztinai chalucokról, kik a jövő Erec Jsráéit építik. Dr. Lévi bevezető szavai után Kertész Mártonné tartotta meg előadását. Beszámolt előadásában a palesztinai ifjuság munkájáról. Előadását nagy tetszéssel fogadta a zsidói zsidó közönség.

A nagyszöllősi (Szlovénkö) hitközségben az elmúlt szombaton egy széfer Tóra felavatása alkalmával nagy ünnepek voltak. A széfer Tórá Eichensbaum Jakabnak amerikai fia írta és palesztinai szöférről. A Tóra nagyon szép betűkkel van írva és 10.000 ck. ába került. Nagy hatással volt az elmúlt héten a szöllősi orth. zsidóságra a derecskei (Magyarország) főrabbi beszéde, aki az oroszországi zsidóüldözésekkel kapcsolatosan, a mártir-halált libovicsi rabbirol emlékezett meg. Megrázóan ecsetelte a németországi zsidóság szomorú helyzetét és az elkövetkezendő szent napokra zsidó szolidaritásra hívta fel a szöllősi zsidóságot.

A szilágycsehi Mizrachit az elmúlt héten Kertész Mártonné, a Wizo cluji vezetőjét látta vendégül, Silberger Lajosné üdvözlö a vendégeket, majd Kertész Mártonné emelkedett szólamra és palesztinai élményeiről tartott igen érdekes előadást. Chaim Gross a Brith Hanoar Hamizrachit nevében, öv. dr. Gál Farkasné, a négyelet nevében, dr. Kertész Samu a vármegyei Zsidó Párt elnöke a Zs. P. nevében üdvözölte a megjelenteket. Szavait nagy lelkesedéssel fogadta a hallgatóság.

— Román parasztlak ve-
rik ki az antiszemita vas-
gárdistákat falujokból.
Stancesli regáli faluban, ahol a vasgárdisták antiszemita excessusokra akarták rábírní a falu lakosságát, összeütközésre került a sor a falu parasztjai és az antiszemita vasgárdisták között. A község háza előtt, ahol a vasgárdisták összehívták a falu lakosságát, nagy verekezés keletkezett és nagyrésze a vasgárdistáknak súlyos sebekkel volt kénytelen a faluból elfutni, míg a többi részük a falu közelében lévő erdő-
szébe hujták el.

— A csernoviczi tűzoltók nem hajlandók a lángokban álló Vizsnicz városának zsidó lakosságán segíteni. Bukarest, szeptember 18. Vasárnapról hétfőre viradó éjjel két órakor a staorojine-megyei Vizsnic városában, amelynek lakói óriási többségben zsidók, tűz ütött ki. A város kétségbeesetten kért segítséget a csernoviczi tűzoltóságtól, ahonnan viszont azt a választ kapta, hogy semmilyen segítséget nem tudnak nyújtani, mert a csernovic-vizsnici ut járhatatlan. A tűz a főtéren lévő Rosner szállóban ütött ki, amelynek lakói csak nagy nehézségek árán sikerült kimenteni a lángok közül. Miatán a helyi tűzoltóság, a csendőrség tehetetlennek bizonyult az égéssel szemben, a lángok átharapóztak a főtér két másik nagy épületére és felgyújtották a téren lévő összes üzleti barakokat. Hétfőn még mindig tombolt a tűz, amely eddig is többmillió kárt okozott már.

— Coty már nem antiszemita. Genf. Alig egy éve talán annak, hogy Coty még élesen harcolt könyveken és napilapjain keresztül a francia és nemzetközi zsidóság ellen, még ma már nyilvánosan foglal állást a zsidóság mellett és bélyegzi meg antiszemita multját. A Genfben ülésező zsidó világkonferencia vezetőségéhez táviratot intézett ugyanis Coty, amelyben közli, hogy többé már nem antiszemita. A világkonferencia természetesen felolvasta Coty táviratát azonban nem foglalt állást a közlemény ügyében. Nem tudjuk mi indította Coty arra, hogy belássa tévedését. Coty ugyanis erről még nem nyilatkozott. Vajjon Ford példájára őt is a zsidó bojkott tételle meg, vagy az erkölcsi jóanság mulatta meg számára a helyes utat? . . .

— „A telawivi kiállítás jelentősége, című cikkünk írója Alexander Vilmos és nem József. A sajtóhiba folytán előállott névcseréért, jeruzsálemi tudósítónk szives elnézését kérjük.

— Eljegyzés. Schreiber Akiba pozsonyi főrabbi leányát Ellát, eljegyezte Lébl Blau, Baden bei Wien ből. Az eljegyzést a legszűkebb családi kör Baden bei Wienben ünnepelte meg. Dr. H. Carlbach helyi főrabbi hangulatos beszébe üdvözölte az új jegyespárt.

— Lefoglalták a svaljavai mikvét adóhátrálék miatt. Svaljaváról (Szlovénkö) jelentik, hogy az oltani hitközségi mikvét a hatóságok lefoglalták adótartozás miatt.

— „Brach nagybányai hitközségi elnök késsel kergette ki a nála gabella-engedményt kérő vallásos ifjuságot” — cím alatt mult heti számunkban egy cikk jelent meg, amelyre a nagybányai hitközség tisztviselői részéről egy áfólat érkezett hozzánk, és valótlannak állítja a közleményben foglaltakat. Mi ennek készséggel adunk helyet, annál is inkább, mivel soha nem volt és nincs szándékunkban bárkit megbántani, ha arra okot nem adott. A zsidó közélet tisztasága és szentsége készlet beünket arra is, hogy mindaddig, míg más információk ezirányban nem lesz, elfogadjuk Brach, nagybányai hitközségi elnök személyére vonatkozó demontit is.

— Megtorlással fenyegetőzik a párisi antiszemita elleni liga Einstein meggyilkolásának esetén. Páris. — Az antiszemita elleni liga legutóbbi ülése során újra erőteljesen tiltakozott a németországi antiszemita szemben. Lacache elnök tartott beszédet és kijelentette, hogy nem engedik Einstein is Teodor Lessing sorsára jutni, akit Marienbadban megöltek a hilleristák. Lacache még azt a szenzációs bejelentést tette, hogy a liga megjelölte már azokat a személyeket, akik életükkel fognak lakolni Einstein esetleges haláláért. Az elnök beszéde óriási feltűnést keltett.

RÖVID HIREK

GENF. Feisal király, ki egészségének helyreállítása céljából hosszabb ideig tartózkodott Svájcban, majd Berlinbe utazott, szívizélhűdés következtében meghalt. Feisal, Irak királya az utóbbi időben arab nyomás következtében anticionista álláspontra helyezkedett, jóllehet fiatalabb éveiben támogatta a cionista gondolatot.

BERLIN. Sittenberg Izidor nagyiparos nejét letartóztatták. Férje korábban elmentekül és most őt tuszként kezelik — Korner Ericket a berlini Sport-palota igazgatóját letartóztatták. — Dr Moreus Hans öngyilkosságot követett el. Nem kapott kiutazási engedélyt. — Dr Mendelsohn Eriket, híres zsidó építész a német építéskamara kizárta tagjai sorából. — A hivatalos nemzetiszocialista sajtó jelentése szerint, a kormány a jövőben csak az árja munkanélkülieknek folyósítja a munkanélküliségjuttatást. Ennek következtében több mint 100.000 zsidó munkanélküli válik kenyérenélkülivé.

NEW-YORK. Sperry new-yorki bankár, ki Frankfurtból származott el és az elmúlt évek során több mint egy millió márkát adományozott a frankfurti egyetem céljaira, közzölte az egyetem rektorával, hogy lemond egyetemi diszpolgárságáról, mert a főiskola elbocsátotta összes zsidó tanárait. — A közelmúltban elhunyt Israel Rokeach zsidó fillentrop, végrendeletében meghagyta, hogy holttetését Palesztinába helyezze örök nyugalomra, 30.000 dollárt hagyott egy palesztinai földhitelintézet megalapítására.

RIGA. Dubnov, a világhírneves német történelvész a napokban érkezett meg Rigában, ahova sikerült könyvtárát is kimentenie.

LEIPZIG. A lipcsei lengyel követ tiltakozását fejezte ki a kormánynál 60 lengyelországi zsidó állampolgár kiutasítása miatt.

KATTOVITZ. A rendőrigazgatóság az itteni nemzetiszocialista helycsoportot feloszlatta.

PÁRIS. Armand Lipmann francia örnagy, ki a világháború alatt különös kitüntetésekben részesült, a napokban ünnepelte 75 éves születési évfordulóját Párisban. Armand Lipmann, Benjamin Lipmann melzi főrabbi fia, Amióta a katonai pályáról visszavonult, számos jidis tudományos munkát hozott nyilvánosságra. A franciaországi vallásos zsidóság között vezetés szerepét játssza. — A párisi lengyel követség népszövetségi képviselőjének nevezte ki Millsteint, aki mint ismeretes lengyel-zsidó családból származik és a közelmúltban vette nőül a párisi báró Rothschild leányát.

ROTTENEURG. A városi tanács a következő hivatalos közleményt tette közzé a napokban: „Mifután a városi parkot a lakosság általános óhajára „Hitler Adolf park“ nak nevezük el, felkérjük a nemárjakat, hogy saját testiépességük és biztonságuk érdekében ne lépjenek a park területére.”

NÜRNBERG. Az itteni pártajtó közli, hogy a belügyminisztérium fejkutató intézetének vezetője megbízást kapott, hogy a németországi zsidóság 18 és 19 századbéli történelmét tanulmányozza. A pártajtó ehez a közleményhez semmit sem fűz hozzá, bár minden bizonnyal a különös intézkedés arra irányul, hogy visszahelyezzék a 18-ik századbéli állapotokat a zsidó jogokat illetőleg.

BUDAPEST. Kispesten, nem messze Budapesttól az elmúlt héten több mint ezer házat jelölték meg horogkeresztes jelvényvel és antiszemita plakátokkal. A háztulajdonosok bírósági kártérítéssel fordultak Meskó Zoltán országgyűlési képviselővel szemben, aki a magyar horogkeresztes mozgalom élén áll és kártérítést igényelnek azon a címen, hogy házaikat a horogkereszttől le kell tekarítani. — Az elmúlt héten a nemzetiszocialisták a Nemzeti Színház előtt horogkeresztes fátyalt gyújtottak. A rendőrség 11 fűntelőt elfogott és valamennyit őrizet alá helyezte. Másnap egy fekete koporsó fogtak ki a Dunából, melyre ezek a szavak voltak ráírva: „Itt nyugszanak Izrael fiai“ és 3 horogkereszt volt mellette.

JERUZSÁLEM. Egy zsidó csoportot, amely aulával igyekezett Hebron felé, arab utonállók megtámadták és kövekkel dobálták meg őket. A rendőrség több arabot őrizetbe vett. — Az angol elsőházban július 14-én megszavazott földbérleti jogról szóló intézkedéseket Palesztina főköormányzója a napokban léptette életbe.

VARSÓ. A varsói zsidó hitközség elnökének, E. Mazurnak sikerült egy gazdag mecénástól T. Reiszvassertől 1 millió zlotys adományt a hitközség részére kizsákolni. — A kultuszminisztérium körlevelét intézett az összes hitközségekhez, amelyben felszólítja őket, hogy csak olyan kántorokat alkalmazzanak akiknek szigorúan vallásos életét a rabbik igazolják. A chézán alkalmazása kizárólag a rabbi feladata és hatásköre. — Mazur hitközségi elnök negyedmillió kölcsönt vett fel kedvező feltételek mellett egy patológiai gyógyintézet berendezésének céljaira. — Szerda éjjel az ukrain nemzetiszocialisták Skoleben 200 zsidó ház ablakát törték be. A rendőrség erőlyes nyomozást indított, de az eddigi eredményeket látokba tartja. Az antiszemita tüntéseket egy ukrainai politikus vezeti.

— **A hamis rabbinus.** Illaváról jelentik: A trencsényi törvényszék a napokban vont felelőségre Noteles Henrik 32 éves ábrabbát, aki már eddig 60 szor volt különböző ügyekben büntetve. Legutóbb Mérésch-Osztrauban ülte le két és fél éves büntetését és innen Illavára jött, mint a jogtudomány doktora. Noteles, Dreyfusnak nevezte magát és azt állította, hogy Franciaországból jött, amelyet papirokkal is igazolt, melyek természetesen később hamisnak bizonyultak. A hamis Dreyfus arra törekedett, hogy megszerezze Illaván a rabbiállást, amelyet hamis papirjai alapján meg is kapott. Mint rabbi számos csalást követett el. Végül is a hitközség nyomozni kezdett előétele után és így rájöttek, hogy szélhámós karmaiba kerültek. A trencsényi törvényszék még nem hirdetett ítéletet a szélhámós ügyében, de minden bizonnyal újra megkapja az egy évi fegyházat.

— **Két kisleány orth. kóser** ellátást nyer. Minden iskolához közel. Zöldfa u. 10. Brüderné.

— **Németország legjobb orvos-tekinthelyei Angliában.** A „Sunday Express“ vezércikkben foglalkozik a Németországból kiülő zsidó orvosok sorsával, különösen pedig azokkal, akik Angliában telepednek le és fejlik ki működésüket. 3 kiváló orvosprofesszornak méltatja érdemeit, névszerint prof. Blumenhaltnak, aki az egész világon a legeredményesebben gyógyítja a rákot és kutatásaiban annyira előrehaladott, hogy rövidesen talán már gyökeresen meg tudják akadályozni a rák korokozóinak pusztításait. Prof. W. Stern a gyermeklelektan legnagyobb tekintélye és prof. Zondeck a gynecologia legkiválóbb szakembere. Három olyan tudományos elme, fejt ki a „Sunday Express“, amelyre méltán büszke az egyetemes orvostudomány és mi boldogok vagyunk, hogy a jövőben nálunk fejlik ki működésüket.

— **6500 lengyel zsidó vándorolt ki 7 hónap alatt Palesztinába.** Varsó. — Amint a lengyel munkaügyi minisztérium emigrációs ügyosztálya jelenti 1933 január 1-től augusztus 15-ig 6500 személy vándorolt ki Lengyelországból Palesztinába. A jelentkezésekből már most megállapították, hogy az év végéig a zsidó kivándorlók száma eléri a 10.000-et.

— **A Cionista Világszervezet költségvetését** a prágai kongresszus 175.000 fontban állapította meg.

— **A prágai kongresszus az Oroszországban szenvedő cionistákért.** A Prágában megtartott 18-ik cionista világkongresszus utasította az ujonnan megválasztott exekutívét, hogy több figyelmet fordítson az Oroszországban szenvedő cionisták segélyezésére. Motzkin elnök ez alkalommal nagy beszédben hívta fel a világ zsidóságát, hogy támogassák a „Magen“ szervezetet, amely az orosz Szovjetben szenvedő cionisták segélyakcióját vezeti. A kongresszus egyhangúlag magáévá tette Motzkin javaslatát.

A munkácsiszentegylet részére teljesen önálló autonómiát adott a cseh legfelsőbb bíróság. Munkács. Azon évtizedes harc, amely a munkácsi hitközség és a Chevra Kadisa között volt, az elmúlt héten jutott a legfelsőbb bíróság előtt befejezéshez. A munkácsi hitközség ugyanis évtizedek óta harcolt azért, hogy a Chevra Kadisa autonóm jogainak felfüggesztése mellett, felsőbb egyházi hatósága a hitközség legyen és a szentegylet gazdasági irányítása szintén az ő felügyelete alá tartozzék. A Chevra Kadisa védekezett és a harc vége az lett, hogy teljesen önállóan függetlenül a hitközségtől, intézheti a szentegylet mindenkor vezetősege az ügyeket. A Chevrának autonóm testületként való biztosítása, munkácsi körökben általános meglepetést keltett.

ZSIDÓ HUMOR ÉS TÖRTÉNETEK NAGYJAINKRÓL

A „Szlichesz“ példázataiból

Szép példázatok kísérik a „szlichesz“ szövegét. Ime az egyik: „A lélek a tied és a test is a te műved“. Mi ennek a kihangsúlyozásnak az értelme? Megmagyarázható egy példával. Egy gazdag, tudós zsidó fölnevelte elhalt fivérének árva fiát és annyira megszerette, hogy odadta neki a leányát feleségül. A házaspár azonban nem élt nagy harmóniában és egy civódáskor az apa erősen megdorgálta a vőt. Mire a vő így szólt: „Igaz, hogy a feleségem a te leányod és így érthető, hogy pártját fogod, de gondoldj arra, hogy én is a te rokonod, a nevelted vagyok, tehát felelős is kell hajolnod.“ Így szól az Uristenhez az ember is, aki nem tudja a testet és lelket harmóniában tartani és vélkezik: „A lélek a tiéd, tehát érthető, hogy annak a tisztasága a legfontosabb előtte, de hiszen a test is a Te alkotásod és te alkottad olyannak, amilyen. Tehát meg kell bocsátanod!“

Amikor Rav Meir Berlin félreérti Berl Lockert

A napokban lezajlott prágai cionista kongresszuson történt, hogy Berl Locker, a szocialista cionisták ismert vezére beült egy prágai kóser vendéglőbe és a pincérre várt. Közben belép rabbi Meir Berlin, a Mizrach vezér, észreveszi ellenlábását és így szól: „Mi az Locker elvtárs, tulajdonképpen mit keres maga itten?“

„Ne izguljon úgy“ — válaszol mosolyogva Berl Locker. — „Nincs oka, hogy meggyanusítson azért, amiért itt ülök. Csak két tojást fogok itt enni.“

Az irigység netovábbja

Dr S. az ismert vallástalan ügyvéd, nagyon szeret szivességeket tenni bármelyik zsidónak, aki hozzáfordul segítségért. Egy ízben két vallásos ortodox keresi fel az ügyvédet és az ő szokott szivélyességével, kiségti a bajból őket, ahogy már számtalanszor megtette. Amikor a két „nehéz“ ortodox kilép az ajtón, miután ezerszer megköszönték az ügyvéd szivességét, így szól az egyik: „Én mondom neked, kedves barátom, dr S. valóban egy nagyon kedves, finom ember. Ez az ember most nekem, egy olyan szivességet tett, egy olyan micveht csinált, hogy ennek a poseh jiszroélnak nem is gőnnolom, hogy egy ilyen nagy micvet csinálhatott...“

Hogyan gondolja a minszki rabbi a munkamegosztást?

A minszki szocialisták felkeresték az ottani rabbit, Elieser Rabinovitzot, hogy támogassa őket nagy munkájukban. Közben természetesen rámutattak a szocializmus nagy missziójára.

A rabbi a felkérésre imígyen válaszolt: „Szívesen támogatom Önöket munkájukban és abban, hogy nagyszerű ideájuk valóban megvalósuljon. De munkamegosztást kell keresztülvinni, egy ilyen nagy munkánál. És én azt úgy képelem: Önök elintézik a gazdagoknál, hogy adjanak, miközben én elintézem a szegényeknél, hogy — fogadják el!“

Különös kívánság

Azt mondják egy emberről, hogy valami nagy baj érte s azért azt kívánta, hogy bárcsak meghalna.

Azután hozzátette:

Addig azonban mégis szeretnék még élni, hogy megláthatnám a saját felülesemet, s hogy megtudhatnám: melyik rabbi fogja fölöttem a gyászbeszédet tartani?